

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

בפני כבוד השופטת אילת גולן-תבורי

המתנגדות
1. פלונית
2. פלונית
3. פלונית
4. פלונית
ע"י ב"כ עו"ד בעז קראוס ו/או עו"ד נועה בינדר
שטיינברג

נגד

המשיבה
(מבקשת הקיום)
פלונית
ע"י ב"כ עו"ד ד"ר שי שגב

האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב משרדי ממשלה

פסק דין

מבוא

1. האם המנוחה הורשה בצוואתה את כל רכושה לנכדתה, בתו של הבן, וקבעה שבנותיה לא יקבלו דבר, מרצונה החופשי? או שמא הייתה זו תוצאה של השפעה בלתי הוגנת שהפעילו עליה הבן והנכדה, באופן שהביא לשלילת רצונה שלה?
2. האמנם המנוחה נותקה מהעולם החיצון על ידי הבן והנכדה, כטענת הבנות, מוסתת כנגדן ומנוכרת להן, או שמא רצתה היא עצמה לזכות את הנכדה ולהדיר את בנותיה? מה היה רצונה בעת עריכת הצוואה, והאם רצון זה היה רצונה החופשי או פרי השפעה בלתי הוגנת ומעורבות ולחץ פסול שהופעלו עליה? בשאלות אלה ונוספות, מכריע פסק הדין.
3. הנכדה (בתו של הבן) הגישה בקשה לקיום צוואה, בה הורשה לה המנוחה את כל עיזבונה. ארבע בנותיה של האם המנוחה הגישו התנגדות לצוואה. ההתדיינות בין הצדדים ארכה זמן רב, הוגשו מסמכים, מונה מומחה, ונחקרו עדים רבים במספר דיוני הוכחות. משהסתיימה הגשת הסיכומים, ניתן בזאת פסק הדין.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

טיעוני הצדדים

תמצית טיעוני המתנגדות

4. לטענת המתנגדות, בנותיה של המנוחה, הצוואה מנסלת אותן, והיא תוצאת הניצול של אחיהן את האם. הוא ניצל את האם ושם את בתו כשומרת סף עליה, היא הייתה המטפלת הצמודה שלה, והכל על מנת להרחיק אותן מהאם.
- המשפחה כבר ניהלה הליך בבית המשפט ומוכרת גם לרשויות הרווחה ולמשטרה, כי הן ניסו לפעול בזמן אמת כנגד הבן (אחיהן) שהרחיק אותן מהאם. התקיים הליך אפוטרופסות בעניין האם לפני עשר שנים, והרווחה התערבה. בית המשפט ערך ביקור בבית האם בליווי משטרה כדי לנטרל את התנגדות הבן לכניסה לבית.
5. בצוואה כלול גם עזבון האב המנוח. שני ההורים ערכו צוואות הדדיות בשנת 1998 בהן כל אחד זוכה ברכוש לאחר פטירתו של השני, ולאחר פטירת שניהם הרכוש יחולק בין כל ילדיהם. כשהחל מצב האב להתדרדר, הבן לחץ שהוא יטפל בהורים. הן ריחמו עליו כי לא עבד וממילא חי על חשבון ההורים, והסכימו. הבן טיפל בהורים באופן בלעדי והרחיקן מהם. החתימים על מסמכים, התנהג ברכושם כבעלים, צעק עליהם והפחידם. בהמשך מנע כל קשר בין ההורים לשירותי הרווחה ואסר עליהם להיכנס לבית האם. בחודש 11/2005 האם נפלה ואושפזה, שוחררה מהשיקום בכסא גלגלים, סובלת מירידה קוגניטיבית וזקוקה לטיפול וסיוע צמוד. בשנת 2006 העביר הבן את בתו, הנכדה, כשהייתה כבת 17 לשמש כמטפלת צמודה לאם. הצוואה נחתמה ב-2007. כשהמנוחה מנותקת לחלוטין מבנותיה וגרה בבית עם הנכדה תלויה ונתמכת בה ובמצב נפשי וקוגניטיבי ירודים ביותר ונתונה לשליטת הבן.
6. האם לא ידעה קרוא וכתוב, הייתה חסרת בטחון וללא קשרים חברתיים. נסיבות עריכת הצוואה חמורות. עורכת הדין שערכה את הצוואה והעד לה, היו שליחים של הבן, ולא היה להם קשר עם האם שאף לא ידעה שמדובר בצוואה. העד לצוואה היה חבר של הבן, והעיד על נסיבות החתימה. הוא הכיר את עוה"ד שערכה הצוואה, הביא אותה לבית המנוחה ונכח בעת החתימה. הצהיר שחתמה בלי להבין על מה חותמת ובלי שאלות. מעדות עוה"ד על השיחה שלה עם המנוחה עולה שעברה שטיפת מח נגד בנותיה. אישרה שהתשלום בוצע ע"י הבן. 3 חודשים אחרי עריכת הצוואה האם לא זיהתה את עוה"ד בדיון בבית משפט שהתקיים אז בעניין אחר. זה מעיד שהאם הייתה חלשה, חולנית, מבולבלת ונשלטת על ידי בנה. כך גם התרשם גם המותב אז בדיון בצו הגנה שהגיש הבן בשם האם.
7. עדות הבן לא מותירה ספק כי הוא יזם את עריכת הצוואה, נכח בעת החתימה יחד עם בתו והוא זה שקבע את תוכן הצוואה ובחר את עוה"ד.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

הנכדה הייתה מריונטה של אביה, הייתה בת 18 בעת עריכת הצוואה, ונשמעו עדויות רבות על כך. הנכדה העידה שנכחה בבית אך נכנסה לחדר אחר בהוראת עוה"ד. הבן גם דאג לתצהירי מתנה על הבית לטובת הנכדה, וחתם בעצמו בשם אביו שהיה אז לא כשיר.

8. המומחית שמונתה מטעם בית המשפט קבעה שמצבה הקוגניטיבי הנפשי והגופני של המנוחה במועד הצוואה, כמו גם תלותה בבן ובנכדה, לא אפשרו לה לעמוד בלחצים מצד שלישי ומסקנתה ברורה וחד משמעית. הנכדה בחרה לוותר על שאלות הבהרה ועל זימון המומחית לחקירה, בקשתה לפסילת חוות הדעת נדחתה.

ניתן לראות את ההשפעה של האח ובתו על המנוחה בתקופה זו בתסקירי פקיד הסעד בהליך אפוטרופסות שהתנהל בעניין האם. כתב שהתרשם משליטה של הבן והנכדה במנוחה, ושהנכדה צייתה לאביה ולא יכולה הייתה לעשות דבר בניגוד לעמדתו. כך נכתב גם בדו"חות הקרן לטיפול בחסויים, שהבן מנע מהם כניסה לבית האם באמצעות הנכדה. כך העיד עוה"ד שייצג את הבנות בהליכים אז, ואשתו של בן נוסף שנפטר. עדויות הבנות תואמות העדויות החיצוניות.

9. יש להורות על בטלות הצוואה בשל מעורבות מסיבית, השפעה בלתי הוגנת ותלות יסודית המקימה חזקה בדבר השפעה בלתי הוגנת והופכת את נטל ההוכחה. בעת עריכת הצוואה הייתה המנוחה נתונה להשפעה בלתי הוגנת ותלויה תלות מלאה ויסודית, גם כספית ורפואית, בבן ובנכדה. לכך יש להוסיף את המוגבלות הפיזית הירידה המנטלית והעדר עצמאות של האם. המנוחה הייתה תלויה בנכדה שטיפלה בה ושימשה מעין אפוטרופוס בפועל על אף מינוי אפוטרופוס חיצוני, לכן חזקת התלות מעבירה את נטל ההוכחה. היו ביניהן יחסים מיוחדים שיוצרים חזקה להשפעה בלתי הוגנת. הבן השליט טרור עליה ועל האב, על בתו ואחיותיו, וכל גורם חיצוני שניסה להתערב בחיי האם. אין לקבל הטענה שיש ניתוק בין הנכדה לאביה, ואין זה משנה מי המשפיע או מה המניע להשפעה.

10. בצוואה לא צוין שהוקראה למנוחה שהייתה אנאלפביתית כלומר לא ידעה קרוא וכתוב, זה פגם צורני שמעביר את נטל ההוכחה. יש לבחון את קיום השפעה בלתי הוגנת בצורה רחבה, הצוואה לא מהווה ביטוי לרצונה החופשי של האם ונערכה בנסיבות קשות תוך מעורבות והשפעה בלתי הוגנת, ככל שהבינה את מהות המסמך ותוכנו טרם הוחתמה. יש לקבל ההתנגדות לקיום צוואת המנוחה, להורות על חלוקת עזבון בהתאם לצוואה קודמת הדדית עם בעלה, ולחייב את מבקשת הקיום בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

תמצית טיעוני מבקשת הקיום

11. לטענת הנכדה מבקשת הקיום (המשיבה להתנגדות), עקרון העל הינו כיבוד רצון המנוחה שבא לידי ביטוי בצוואתה מיום 2007. שיש להוריש לה הכל. המתנגדות ידעו בזמן אמת על הצוואה, ולכן פעלו בעורמה והגישו כבר אז בקשה למינוי אפוטרופוס לאם. במסגרת ההליך שם נקבע במפורש שהאם כשירה.
12. הוכח שהנכדה הייתה האדם הקרוב ביותר למנוחה במשך 10 שנים עד לפטירתה. עברה לגור עימה מגיל 16, וטיפלה בה כל השנים גם כשהתדרדר מצבה. רק לאחר שנתיים המנוחה ערכה את הצוואה, ובה הביעה את רצונה באופן ברור שרק היא תירש אותה ותטפל בה. על רצון המנוחה העידו גם שורת עדים חיצוניים ומסמכים.
13. על הצוואה משנת 2007 וגם על הבית שקיבלה בתצהיר מתנה מהמנוחה, המתנגדות ידעו בזמן אמת, אך לא פעלו, כי ידעו שאין להן סיכוי כשהאם בחיים. בית המשפט בהליך האפוטרופסות פגש באם וראה שהיא כשירה. הפסיקה ביקרה מתנגדים שהמתינו עד לאחר פטירת המנוח אף שידעו הכל בחייו. טענות המתנגדות כבר הועלו, והן חסרות תוס לב ומתעלמות מנסיבות מכריעות. העלו טענות עובדתיות שקריות וסותרות, הפוסלות זו את זו, גם זיוף, גם חוסר כשירות וגם השפעה בלתי הוגנת. לא היה יסוד לטענה שהצוואה זויפה, ידעו שהיא אמיתית.
14. טענת אי הכשירות הופרכה, הוכח שהמנוחה הייתה כשירה במועד עריכת הצוואה וגם שנים לאחר מכן. הוגשה חוות דעת מומחה חד משמעית שמונה ע"י בית המשפט בזמן אמת בהליך האפוטרופסות שקבע שהאם הייתה כשירה בזמן הזה. המתנגדות לא ביקשו לחקור אותו. מצבה פורט בחוות דעת המומחה שמונה אז, ממנה מבקשות להתעלם. אין כל ספק שהמנוחה הייתה כשירה, לכן בסיכומים המתנגדות זנחו את טענת הכשירות.
15. הטענה שהנכדה התערבה בעריכת הצוואה הופרכה, אין טענה ישירה כלפיה, כל הטענות כלפי אביה. מעורבות בעריכת צוואה מפרשים בצורה מצומצמת כך שאין לבטלה. העובדה שעורכת דין ערכה את הצוואה מביאה לכך שיש לקיימה, העידה על רצון המנוחה. אין בכך שנהנה מצוואה מביא את עוה"ד כדי לפסול הצוואה. בכל מקרה לא נטען כנגדה שהיא יזמה את הצוואה או עשתה כל פעולה אחרת על מנת לזכות ברכוש. הטענות נגד אביה לא חלות עליה. לא הפעיל אותה כבובה כטענתן, לא פעל למענה, ולא שיתפו פעולה. לא הובאה שום ראיה אמינה שהיא נכחה במעמד הצוואה או הייתה שותפה בכל דרך.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

16. לא הופעלה כל השפעה על המנוחה ובוודאי שלא השפעה בלתי הוגנת. הראיה להוכחת טענה זו על המתנגדות. המנוחה לא הייתה לבד, היא הייתה נשואה בתקופה זו וחיה עוד שנים רבות לאחר עריכת הצוואה. גם אילו הייתה מורשה לה כנגד הטיפול המסור בה במשך שנים, זה לא דבר רע. חוות דעת המומחית שהוגשה בתיק זה, עומדת מול חוות דעת מומחה שהוגשה בזמן אמת, ולכן חוות הדעת החדשה חסרת ערך ומבוססת על מצב עובדתי שקרי.

17. אשר לטענות שהמנוחה הייתה אנאלפביתית ולא ידעה לקרוא ולכתוב, הרי שאם הדבר נכון יש לבטל גם את הצוואה שקדמה לצוואה נשוא הליך זה. אולם הובאו מסמכים ועדים שלא הייתה כזו. הן גם הגישו את הצוואה הקודמת הנטענת שהיא הדדית רק בסוף ההליך הזה ואין לדון בכך כעת.

18. שקרית הטענה שהנכדה ואביה בודדו את המנוחה, הוכח ההיפך. המתנגדות עצמן העידו שהיו בקשר עם האם ללא הפרעה. פקדו מבקרים את בית האם, והייתה יוצאת לטיולים. המתנגדת העיקרית היא הבת שגרמה לחובות כספיים להורים כשניהלה את הקיוסק שצמוד לבית ולמעשה בתוך הבית עם פתח, וראתה את האם כל הזמן. בניגוד לנטען המנוחה לא הייתה חסרת ישע, ולא הייתה מרותקת למיטה או לכסא גלגלים. אין שום ראיה שמעידה שהייתה תלוית באופן שנשלל ממנה רצונה, אחרת בית המשפט שדן אז בהליך אפוט' בעניינה לא היה מאפשר זאת. הבנות הן שהזניחו את אמן וכעת משקרות שהרחיקו אותן. אם הבן לא נהג בהורים כמו שצריך, מדוע לא עשו דבר כל השנים, זה חסר הגיון, יכלו למשל להקליט את האם או הבן. הטענה שלא הגיוני שאמן נישלה אותן מופרכת, כי גרמו לה עוגמת נפש.

19. הצוואה הקודמת לא הדדית ולא רלבנטית, יש להוכיח שכל צד הסתמך על השני אחרת לא היה עורך את הצוואה, אך הדבר כלל לא נטען בתיק זה. כתוב בה שרשאית לשנות ממנה וכך עשתה. לאחר התיקון בחוק הירושה אין מניעה לסטות מצוואה הדדית, כל עוד המוריש השני בחיים, וכך היה. לא ברור כיצד מבקשות המתנגדות להישען על צוואה שאותה הסתירו, ושהציגו לראשונה רק בהוכחות. טענתן כנגד קיום הצוואה שלא נכתב שהוקראה לה, הרי כך גם בצוואה ההדדית הנטענת. גם טענת יורש אחר יורש פסולה, זה יורש במקום יורש. בכל מקרה כל הטענות הללו לעניין הצוואה הקודמת שהוגשה אין מקומן כאן, המתנגדות פתחו הליך חדש על צוואה קודמת רק לקראת תום ההליך כאן, הדיון בה עוכב, והוא יתנהל בנפרד. יש רק צוואה אחת קבילה העומדת לדיון וכל הטענות נגדה דינן להידחות. יש לדחות את ההתנגדות ולקיים את צוואת המנוחה מיום 2007. ____.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלוגית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלוגית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

דיון

התנהלות דיונית

20. ההליכים בין הצדדים התמשכו זמן ניכר, ההתדיינות בין הצדדים ארכה זמן רב, ניתן צו גילוי מסמכים אחר המנוחה, הוגשו מסמכים רבים, צורפו מסמכים מתיק האפוטרופסות שנוהל בעבר בעניין האם ומהליכים נוספים, מונה מומחה, נפסל מומחה אחד (בגין צירוף מסמכים שלא כדין ע"י מבקשת הקיום) ומונה מומחה חלופי, וכן זומנו עדים רבים אשר נחקרו ארוכות, לאורך מספר דיוני הוכחות, לרבות עוה"ד שערכה את הצוואה וכן העד לצוואה.

רקע עובדתי

21. הגב' _____ ז"ל ("המנוחה" או "האם"), נפטרה בשנת 2015 (ביום 2015. __. __).
22. נכדתה של המנוחה הגישה בקשה לקיים את צוואתה האחרונה משנת 2007 שנערכה בפני עדים, בה ציוותה לה את רכושה (היא "מבקשת קיום הצוואה", "המשיבה" להתנגדות). בעלה של המנוחה, מר _____, נפטר לפניו בשנת 2008.
23. ארבע בנותיה של המנוחה הגישו התנגדות לקיום הצוואה (הן "המתנגדות" וגם "הבנות"), בטענות שיפורטו להלן.
בן המנוחה אבי הנכדה ("הבן"), נרשם תחילה גם הוא ע"י המתנגדות כמשיב בהמשך נמחק תוך שהובהר שהדבר אינו מונע מהמתנגדות להעלות ולהוכיח הטענות בעניינו כאבי מבקשת הקיום וזומן לעדות. בת נוספת בחרה שלא התערב ולא זומנה לעדות, בן נוסף נפטר ואלמנתו זומנה להעיד. ב"כ היועמ"ש באפוטרופוס הכללי הודיע בראשית ההליכים שאינו מתערב בהם.
23. במסגרת הליך ההתנגדות לצוואה כאן, הובאו בהרחבה גם הליכים קודמים בעניין המנוחה, לרבות הליך אפוטרופסות שנפתח אחריה בסמוך לעריכת הצוואה, בקשה לצו הגנה, ומעורבות שירותי הרווחה במשפחה בתקופה זו, להלן.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

המסגרת המשפטית

24. עקרון העל בדיני הירושה הוא כיבוד רצון המת, כאשר יש למלא את רצונו, כפי שבא לידי ביטוי בצוואה. (ע"א 724/87 גולד נ' גולד, פ"ד מח(1) 22, 28 (1993); ע"א 1900/96 טלמצינו נ' האפוטרופוס הכללי, פ"ד נג(2) 817, 826 (1999)).

עקרון זה ראשון הוא לבחינת הטענות, וככל שמעלים טענות כנגדו, ייבחנו בזהירות רבה. שהרי המצווה כבר איננה בחיים על מנת להשיב לשאלות ולתהיות, ועל המתנגדים מוטל נטל השכנוע להוכחת טענותיהם.

25. בית המשפט אינו שם את רצונו תחת רצון המצווה המנוחה, ומובן שאין די בהעלאת טענת סתם או העלאת סברה, כדי להביא לבטלות הצוואה. (ע"מ (ת"א) 1100/05 פלוני נ' פלונית, 6.4.2009).

26. חזקה על צוואה כי היא כשירה, כי המנוחה היתה כשירה, כי נערכה כראוי, והטוען אחרת מוטל עליו נטל ההוכחה להוכיח את טענותיו שחותרות תחת כך. (דנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נב(2) 813 (1998)).

הצוואה

27. הצוואה שנתבקש קיומה, היא צוואה בעדים. סעיף 20 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 ("חוק הירושה"), קובע את דרך עריכתה. עליה להיות בכתב, להכיל תאריך, ולהחתם על ידי המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם כי זו צוואתו, והעדים חתמו גם הם.

28. מועד עריכת הצוואה היה ביום 2007. ____, וכך תוכנה:

"צוואה"

הואיל: ואין אדם יודע פקודתו.
והואיל: וברצוני לסדר צוואה ולהביע בה את רצוני האחרון ואת הוראותי על מה שיעשה ברכושי ועזבוני לאחר אריכות ימי

לפיכך: אני הח"מ _____, בעלת ת.ז. מספר ..., הגרה ברחוב ..., אזרחית ישראלית ובת העדה היהודית, בהיותי בדעה צלולה, מיושבת ומוכשרת מכל הבחינות, הדרושות הן על פי דת"ק והן על פי חוקי מדינת ישראל, לבלי אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית, בריאה ושלמה בנפשי, מצווה בזה מרצוני הטוב ובנפש חפצה הנני מודיעה ומצווה בזאת: מה יעשה בעיזבוני אחרי אריכות ימי לאמור:

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלוגית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלוגית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1. הנני מבטלת בזה ביטול גמור ומוחלט, כל צוואה וכל מילואים לצוואה וכל מסמך כיוצא בזה, וכל שיחה בעל פה שיש בה גילוי דעת על מה שיש ברצוני שיעשה ברכושי אשר ימצא בעיזבוני אחרי אשר ציוויתי או כתבתי או שוחחתי זמן שהוא לפני תאריך חתימת צוואה זו ואני מדגישה כי ברצוני שזו תהיה צוואה בעלת תוקף החוקי להתנהג על פיה, וכי שום הוראה מהוראות הכלולות בה לא תוכל להשתנות אלא על פי צוואה אחרת שתעשה ותיחתם על ידי כחוק ובפני שני עדים בתאריך שלאחר עשיית צוואה זו.

2. כל מה שאני נותנת לזוכים על פי צוואה זו, אני נותנת להם מהיום, אם לא אחזור בי עד ליום פקודתי וארשה צוואה זו בכתב, הזוכים יזכו במה שאני מצווה להם על פי צוואה זו מרגע פטירת, לפיכך כל רגע שאני בחיים, בריאה וקיימת אני שומרת לעצמי את הזכות לעשות ברכושי ללא יוצא מן הכלל כטוב בעיני ועל פי שיקול הבלעדי.

3. ענייני:- כל הרכוש הניידי והדלא ניידי לכל סוגיו השייך לי והנמצא בחזקתי, בין באופן בלעדי ובין בשותפות עם אחרים, בין אם קיים ביום חתימת צוואה זו ובין אם יתווסף לרכושי לאחר מועד חתימת צוואה זו, לרבות כספים, חשבונות בנקים, לכל סוגיהם, זכויות, ניירות ערך קצבאות פיקדונות, תחולת בית מקרקעין, ורכב לכל סוגיו, לרבות כספים שיש לי אם בתוכניות חסכון ואם בפקודות לסוגיהם השונים ואם בני"ע ואם בחשבונות עו"ש ו/או בכל צורה ואופן שיש לי בכל בנק שהוא ו/או אחר ו/או חברת ביטוח ו/או קופות גמל ו/או כל הזכויות שיש ו/או שיהיו לי בכל דירה שתהיה לי אם תהיה כזו ו/או בכל נכס שיהיה לי אם יהיה כזה, וכל יתרת העיזבון אם תהיה כזו ולרבות הדירה ברחוב ...

4. כל עזבוני הנ"ל בשלמותו ימסר לבעלות נכדתי _____ ת.ז.הגרה ברחוב..
הזוכה על פי צוואה זו

1. ת.ז.
הנני מסדירה מה יעשה ברכושי אחרי אריכות ימי בצוואה זו, ומורשה את כל עיזבוני לזוכה על פי צוואה זו לנכדתי, כיוון שהיא בין היתר היחידה שמטפלת בי וזאת לאחר שכל ילדי נטשו אותי והיא היחידה הדואגת לי ולבעלי.
להסרת ספקות אדגיש כי הנני מדירה בזאת מכל רכוש מכל מן וסוג שהוא, את כל קרובי שאינם מוזכרים בצוואה זו לעיל.

במידה ותתעורר מחלוקת או בעיה כל שהיא בקשר לקיום צוואה זו וימצאו יורשים אחרים שיטענו לגבי זכות לחלקם בעזבון, כמפורט לעיל, אני מצהירה כי מבלי היכנס לשאלת תוקף זכותם וזכאותם ומבלי להודות בקבלת חלק כלשהו בעיזבון, שישולם להם מתוך העיזבון של 1 ש (אחד שקל חדש).

5. הנני ממנה כמנהל העיזבון את עוה"ד _____ ת.ז. מ.ר. מרחוב ...

6. אני מצהירה כי האמור בצוואה זו לעיל הינו רצוני האחרון, וכי משאלתי היא שכל הנוגעים בדבר יקבלו את רצוני באהדה, הבנה ואהבה ויקיימו את רצוני, ללא ערעור און הרהור ותוך הקפדה על מילוי תנאי צוואה זו ככתבה וכלשונה.

7. אני מצהירה כי הוריתי להדפיס צוואה זו בשלושה עותקים ולאחר שהובהרו לי אפשרויות ההפקדה של הצוואה, קיבלתי לרשותי עותק אחד, ועותק שני הופקד בידי הזוכה על פי צוואה זו, ועותק שלישי בארכיון שעוה"ד _____ הנ"ל בכתובתה דלעיל.

ראשלי"צ 15/7/07 _____ (שרטוט חתימה)

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

29. צוין בצוואה שנחתמה בפני שני עדים, עוה"ד שערכה את הצוואה ועד נוסף, שחתמו על הצוואה והצהירו:

"אנו הח"מ שהננו בוגרים וכשרים להיות עדים, מאשרים בזה כי הגברת _____, נושאת ת.ז. ..., שזהותה הוכחה על פי ת.ז. כנ"ל הצהירה בפנינו, כי זוהי צוואתה האחרונה ושהיא הבינה את הצוואה והסכימה לכל האמור בה, וכי היא חותמת על צוואה זו מרצונה הטוב והחופשי, ללא אונס או כפייה, או השפעה בלתי הוגנת אחרת והיא חתמה בפנינו על צוואה זו.

עדים:

1. עו"ד _____ ת.ז. ... מרחוב ...
חתימה: -
 2. _____ ת.ז. ... מרחוב ...
חתימה: -
- ראשון לציון יולי 2007.

30. על מנת לבחון האם התקיימו הנסיבות החריגות שנטענות מטעם המתנגדות, תובא תחילה המסגרת המשפטית בעניין.

הכשירות לצוות

31. ס' 26 לחוק הירושה, קובע כי צוואה שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה - בטלה.

טענה זו פירושה שהמצווה לא הייתה כשירה, מבחינה מנטלית או רפואית, לערוך את הצוואה.

32. הכלל הינו שכל אדם כשיר לצוות. הטוען אחרת, עליו נטל ההוכחה לכך. (ע"א 5185/93 **היועמ"ש נ' מרום**, פ"ד מט(1), 318, 327 (1995)). אין די בהעלאת ספק, אלא בהוכחה ממש, תוך שמסתייעים בעדות רפואית או אחרת אשר למצב המנוחה, בזמן שערכה את הצוואה. (ע"א 160/80 851/79 **בנדל נ' בנדל**, לה (3) 101 (1981); ע"א 724/87 **כלפה נ' גולד** מח (1) 22, 31 (1993)).

33. נקודת הזמן הרלבנטית לבחינת הטענה הינה מועד החתימה על הצוואה. ככל שיוכח כי במועד עריכת הצוואה המנוחה ידעה להבחין בטיבה של צוואה, הרי שגם אם יוכח שבמועד שקדם לכך (או לאחר מכך) מצבה היה שונה, אין בכך לשלול רצונה בעת עריכת הצוואה. (ע"א 7506/95 **שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל**, פ"ד נד (2) 215, 223 (2000)).

34. בה בעת, לא כל ירידה בכושרה הקוגניטיבי של המצווה, תשלול את כשירותה לערוך צוואה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלוגית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלוגית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- על מנת לקבוע האם המנוחה הבינה "בטיבה של צוואה", יש להתחשב במודעותה לעובדה שהיא עורכת צוואה, ידיעתה על היקף רכושה ויורשיה, ומודעותה לתוצאות עשיית הצוואה על יורשיה. (ע"א 15/85 מזרחי נ' רז ואח', פ"ד מא(4) 454 (1987)).
- אין בודקים את עצם רצונה של המנוחה (ע"א 724/87 כלפה נ' גולד, שם), אלא את מודעתה לכל האמור.
- המשקל שיינתן לשיקולים אלה, משתנה בהתאם לנסיבות כל מקרה. (ע"א 1212/91 קרן ליב"י ואח' נ' בינשטוק, פ"ד מח(3) 705 (1994); ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום, שם).
35. נטל השכנוע להעדר כשירות המנוח לערוך צוואה מוטל על שכמו של הטוען לכך, ולא די בהעלאת ספקות גרידא אלא יש צורך בראיות ממשיות וברורות. (בע"מ 3539/17 פלוגית נ' פלוגי (11.6.2017)).
36. הטענה במקרה כאן - איננה כי המנוחה לא הייתה כשירה כליל באותה עת לעריכת הצוואה, אלא שרצונה החופשי הושפע מהנסיבות שהתקיימו באותה עת נוכח השתלטות נטענת של הבן והנכדה, באמצעות הנכדה שגרה בביתה, על חייה ביתה ורכושה, שהביאו להשפעה בלתי הוגנת עליה.
- השפעה בלתי הוגנת
37. ס' 30 (א) לחוק הירושה קובע:
"הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית - בטלה".
38. הטענה של השפעה בלתי הוגנת, היא טענה עובדתית וקיומה או העדרה יקבעו בהתאם לעובדות כל מקרה, כאשר נטל השכנוע מוטל על המתנגד לקיום הצוואה.
39. לא כל השפעה נחשבת להשפעה בלתי הוגנת. נקבע כי הכוונה להשפעה שאינה שגרתית, שיש בה מרכיב של אי - הגינות במושגים של מוסר אישי או חברתי.
(ע"א 4902/91 גודמן נ' ישיבת שם בית מדרש גבוה להוראה ודיינות, פ"ד מט(2), 441, 447 (1995); ע"א 5185/93 היועץ המשפטי נ' מרום, פ"ד מט(1) 318, 331 (1995)).
40. הפסיקה קבעה 4 רכיבים מצטברים לקביעת השפעה בלתי הוגנת: מצווה הנתון להשפעה; נהנה שהיתה לו אפשרות להפעיל השפעה בלתי הוגנת; נהנה שהיו לו אמצעים להפעיל השפעה בלתי הוגנת; הצוואה נחזית להיות תוצאה של השפעה בלתי הוגנת. (ע"א 4902/91 גודמן, שם).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

**ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'**

- 1 41. בנוסף, נקבעו מבחנים המסייעים לבדיקה: עצמאות, תלות, קשרי המנוח עם אחרים,
- 2 נסיבות עריכת הצוואה, קבלת יעוץ משפטי עצמאי ועוד.
- 3 (דנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, נב(29) 813, 827 (1998))
- 4
- 5 42. תלות ועצמאות – מידת עצמאותו (הכרתית שכלית ופיזית) של המצווה, וככל שהמצווה
- 6 הייתה פחות עצמאית, מה מידת התלות שלה בנכדה הנהנית והיקף הסיוע שניתן לה על
- 7 ידה. האם הייתה היחידה שסייעה לה או גם אחרים?
- 8
- 9 43. התלות כשלעצמה – אינה מספקת, אלא יש ליתן דגש על אי ההגינות בניצול התלות או
- 10 החולשה של המצווה. (ש. שוחט, נ. פינברג י. פלומין **דיני ירושה ועיזבון**, מהדורה
- 11 שביעית, התשע"ד-2014, ע' 125).
- 12
- 13 44. קשרי המנוחה עם אחרים - היקפם ומידתם. ככל ובמועד עריכת הצוואה הייתה המנוחה
- 14 מנותקת לחלוטין או שקשריה עם אחרים היו מוגבלים, תתחזק ההנחה בדבר תלות בנהנית
- 15 כאן.
- 16
- 17 45. נסיבות עריכת הצוואה – מידת המעורבות של הנהנה בעריכתה. גם אם אינה עולה כדי פסילת
- 18 הצוואה בגדר ס' 35 לחוק הירושה, הרי שיכול שתהווה ראיה לכאורה לקיומה של השפעה
- 19 בלתי הוגנת, או שיקול לחזקה בדבר קיומה.
- 20
- 21 46. לצורך הכרעה כי התקיימה השפעה בלתי הוגנת אין הכרח לקיומם של כל המבחנים גם יחד,
- 22 ודי שיתקיימו חלק מהם, או נוספים להם.
- 23 נטל השכנוע להוכיח קיומה של השפעה בלתי הוגנת, חל על המתנגד לקיומה הצוואה. עליו
- 24 להוכיח שהצוואה הינה תוצאת אותה השפעה אסורה. (ש. שוחט, נ. פינברג י. פלומין **דיני**
- 25 **ירושה ועיזבון**, שם, ע' 126).
- 26 עם זאת ייתכן כי מערכת נסיבות המלמדת על תלות יסודית ומקיפה של המצווה בנהנה, תביא
- 27 להעברת נטל הבאת הראיות למי שמבקש את קיום הצוואה. אלא שאין די בחשד גרידא
- 28 להשפעה, לצורך כך.
- 29
- 30 47. אף מעורבות בצוואה, שלא עלתה למעורבות פסולה לפי ס' 35 לחוק הירושה (להלן), יכול
- 31 ותהווה נסיבה לקיום השפעה בלתי הוגנת במסגרת מבחן 'נסיבות עריכת הצוואה' (דנ"א
- 32 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, שם).
- 33

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

48. נקבע שמטרת המחוקק בסעיף 35 לחוק הירושה, למנוע השפעה בלתי ראויה, תביא לכך שגם כאשר הנהנה בצוואה איננו האדם שהשפיע על המצווה, אולם הוכחה השפעה בלתי הוגנת על המצווה, יש בכך כדי להביא לפסילת הצוואה.

"... הטכניקה החקיקתית שבה נקט המחוקק בסעיף 30 לחוק הירושה, דן בהשפעה הבלתי ראויה עצמה.

השפעה בלתי הוגנת תביא לביטול הוראה בצוואה, בין אם מקורה בנהנה מהצוואה ובין אם מקורה באדם אחר. בכך הורחבה תחולתו של סעיף 30 בחוק הירושה מזו של סעיף 35.

לעומת זאת, החוק מטיל את נטל השכנוע על הטוען לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, ואם הוא נכשל בהרמת הנטל, הצוואה תעמוד בעינה."
(עא 433/77 הררי נ' הררי, פ"ד לד (1) ש' ברק (כתוארו דאז), 776 (1979)).
(ראה גם: ע"א 133/84 רכטמן נ' זיסמן פ"ד לט (4) 769 (1986)).

כלומר, אין הכרח כי הנהנה בצוואה יהיה מי שהשפיע - המשפיע יכול שיהיה הנהנה עצמו, ויכול שיהיה אחר. יתר על כן נקבע כי גם אם המניע להשפעה הינו טובתו של המצווה, תיפסל הצוואה אם יוכח שלא נעשתה לפי החלטה עצמאית ובלתי תלויה של המצווה.

49. במקרה כאן - הנהנה היא הנכדה, וטענת ההשפעה הבלתי הוגנת הינה שהופעלה ע"י הבן והנכדה באמצעות הנכדה (בתו) שנכנסה לגור עם המנוחה בטרם מלאו לה 18 שנה.

50. על ההשפעה הבלתי הוגנת להיות קודמת לעשיית הצוואה, אם כי ניתן ללמוד על קיומה גם מראיות ישירות על קיומה המתמשך בתקופה שלאחר עשיית הצוואה. (ע"א 157/89 ששון נ' מזרב פ"ד מו (2) 209 (1992)).

51. יש מקרים בהם רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, הופך לרצון המונע מלחץ או מתלות, לרצון שאינו פרי החלטה עצמאית, אלא פרי השפעה חריגה ולא ראויה של אחר:

"מתוך כך אנו נדרשים לגילוי רצונו האמיתי והחופשי של המצווה בשעת חתימת צוואתו, רצון שהוא פרי החלטתו העצמאית, להבדיל מרצון שהוכתם ונרמס בשל השפעה שאינה הוגנת. עצם העובדה שאנו מודעים לרצונו של המנוח אין די בה, עלינו להוסיף ולבחון האם עסקינן ברצון חופשי להבדיל מרצון המונע מלחץ או השפעה חריגה ולא ראויה של אחר."

עמש (מרכז-לוד) 17-09-39988 ש. נ' ש. ע' 12 (27.12.18).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

מעורבות בעריכת הצוואה

52. טענה נוספת של המתנגדות הינה כי המשיבה ואביה היו מעורבים בעריכת הצוואה.
53. סעיף 35 לחוק הירושה, קובע:
"הוראת-צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת-צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה - בטלה."
54. הוראת ס' 35 לחוק הירושה, יוצאת מנקודת הנחה כי במצב כזה הייתה השפעה בלתי הוגנת, על כן נטתה הפסיקה לפרש את הסעיף באופן מצומצם.
55. נקבע כי במינוח "ערך את הצוואה" – הכוונה למי שעסק בניסוח או בכתיבת הצוואה, אולם הכוונה למבחן גמיש, בהתאם לנסיבות המקרה ולשכל הישר (ע"א 851/79 **בנדל** לה (3) 101 (1981); ע"א 1079/92 **גדליה נ' דאלי**, מז (5) 431 (1993); ע"א 5869/03 **חרמון נ' גולוב**, פ"ד נט (3) 1 (2004)).
56. נקבע כי אין לראות השפעה בלתי הוגנת בשיחות מקדימות או בשליחות מטעם המצווה לצורך עריכת הצוואה (ע"א 6496/98 **בוטו נ' בוטו** נד (1) 19 (2000)). אף לא כאשר הנהנה הביא את המנוח למשרד עוה"ד ואף שוחח עם עוה"ד (ע"א 2098/97 **בוסקילה נ' בוסקילה**, נה (3) 837 (2001)), גם אם עוה"ד היה מי שטיפל בענייני הנהנה בעבר, או כשהנהנה סייע בפרטים שונים להם נזקק לצורך הצוואה (ע"א 2500/93 **שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית של עולי מרכז אירופה**, פ"ד נ (3) 338 (1996)). כאשר המצווה היה כשיר וידע טיבה של צוואה מהי, הפסיקה לא מצאה בפרמטרים אלו עדות למעורבות נהנה מצוואה בעריכתה.
57. עם זאת ייתכן לקבוע כי נטילת חלק בעריכת הצוואה היא גם נטילת חלק בהכנת הצוואה ובתכנונה (ע"א 6496/98, שם). המבחן הינו מבחן מעורבות ואופייה. ככל שהמעורבות גדולה יותר, תגדל הנטייה לפסול את הצוואה גם אם התבצעה בשלבים מקדימים לעריכת הצוואה. (ע"א 5869/03, שם).
58. לעיתים הצטברות הדברים והזיקות, שכל אחד מהם אין בו כדי לבסס את העילה, יצרו כולם גם יחד את ההשתתפות הפסולה בעריכת הצוואה. (ש. שוחט, נ. פינברג י. פלומין **דיני ירושה ועיזבון**, שם, ע' 138).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

וכפי שנקבע בפסיקה :

"בסופו של יום עולה אפוא כי הבחינה אם נטל הנהנה חלק בעריכת הצוואה צריך שתיעשה באשר לכל מקרה ונסיבותיו ונוכח מידת האינטנסיביות והחומרה של מעורבות הנהנה בעריכת הצוואה (...) השכל הישר מורנו גם כי הצטברותם של אירועים וזיקות שאולי כל אחד מהם כשלעצמו לא היה בו כדי להציב תווית של נטילת חלק בעריכת הצוואה, בהיקבצם יחד ב"מבט-על" אל המכלול, יוצרים הם אותה השתתפות בעריכתה שיש בה כדי לפסול."
(ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב, לעיל).

59. טענת זיוף שנזנחה - טענה נוספת שהועלתה בכתב ההתנגדות, הינה טענת זיוף, שנזנחה בסיכומים, לא הוכחה במסגרת ההליך, ונדחתה.
כך גם חוו"ד גרפולוג שצורפה לתצהיר המשיבה בניגוד לתקנות החלות בבית המשפט לענייני משפחה, הוצאה מהתיק במסגרת ההליך.

מן הכלל אל הפרט - האם הוכח הנטען?

60. האם הייתה למנוחה תלות בזוכת הצוואה, הנכדה, כטענת המתנגדות? האם הוכחה השפעה בלתי הוגנת? האם כשירותה של המנוחה הושפעה מלחץ שהופעל עליה? האם הוכחה מעורבות בעריכת הצוואה? האם הטענות כנגד הבן אבי-הנכדה, יש בהן להביא לפסילת צוואה שמזכה את הנכדה?

לצורך בחינת הדברים, תובא להלן המסכת הראייתית שעלתה בדיוני ההוכחות, מהמסמכים, מהליכים משפטיים שנוהלו בעבר, ומהעדויות הרבות.

השפעה בלתי הוגנת

61. במקרה כאן ניתן לבחון מה התרחש ב'זמן אמת', שכן בסמוך לתקופה בה נערכה הצוואה נוהלו הליכים משפטיים בעניין האם. הם מופיעים בתיקים הקשורים להליך זה (במערכת נט המשפט), וחלק מהמסמכים צורפו גם ע"י הצדדים.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

62. הבנות פתחו הליך אפוטרופסות אחר האם, בו טענו כי הבן מבודד את אימן ומרחיק אותה מהן ומהסובבים אותה, באמצעות בתו (הנכדה).

לצורך כך העביר את בתו - שהייתה אז כבת 17 שנים לערך (נמסר כי ילידת 1989 /) - לגור בבית האם על מנת לשמור על הדלת לבל ייכנס אדם שאינם רוצים בו, לא נותן להן מפתח, התקין מצלמות.

הוגשה בקשה לצו הגנה כנגד הבנות מטעם האם (נטען כי למעשה מטעם הבן), ומנגד הן הגישו בקשות חוזרות לאפשר להן לראות את אימן, בטענה כי הבן מונע מהן ביקורים ונוקט נגדן ונגד כל הגורמים באיומים ואלימות.

שליטה וניתוק ע"י הבן באמצעות הנכדה

תיק האפוטרופסות אחר המנוחה

63. מספר חודשים לאחר עריכת הצוואה, נפתח תיק אפוטרופסות אחר האם בבית המשפט לענייני משפחה בכפר סבא. נמסר כי היא מבודדת מהעולם, הבן מרחיק אותה באמצעות הנכדה ואינו נותן להתקרב אליה, ומשתלט על רכושה. שירותי הרווחה נתבקשו לבחון את מצבה ואת הצורך במינוי אפוטרופוס חיצוני. בית המשפט הורה (כב' המותב שם), שכשירותה תיבחן ע"י מומחה, בליווי פקיד סעד. (15820/08, מיום 16.6.2008). משלא ניתן היה לבצע את הבדיקה, ביקש פקיד הסעד סיוע משטרה לצורך הבדיקה ולמנוע נוכחות הבן והנכדה. (תסקיר 8.9.2008).

64. המומחה נתבקש לבחון את כשירותה, וקבע בחוות דעת פסיכיאטרית שאין סימן להפרעה נפשית לצורך מינוי אפוטרופוס.

"מסקנות:

למרות המגבלות הקוגניטיביות הקלות, התרשמתי שגב' _____ מתמצאת בענייני רכושה ויודעת להביע את רצונה. בשל היותה אנאלפביתית זקוקה לסיוע בפעולות שונות (יפוי כח). וביתר פירוט: לא היו סימנים להפרעה נפשית שמצריכה התערבות פסיכיאטרית או מינוי אפוטרופוס. (חוות דעת ד"ר חבר, מיום 11.12.2008).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

65. אולם מספר ימים לאחר מכן הוגש תסקיר פקיד הסעד שליווה את המשפחה, שפירט מדוע הוא סבור שיש הכרח במינוי אפוטרופוס חיצוני לאם, שזקוקה לכך, דעתו שונה מעמדת המומחה לאחר היכרות מקרוב.

בין הבה לבנות פרצה מחלוקת כספית ורכושית בעניין רכוש ההורים, ובעקבות התנהגות הבה ומצבה הפיזי של האם - היא הפכה תלוייה לחלוטין בהן ובנכדה, עד כי הפכה לאישה חסרת ישע:

"במסגרת ביקורים הנ"ל שוחחתי עם הגב' _____, עם נכדתה, ובשני ביקורים מתוך השלושה גם עם הבה _____, עם _____ היו לי גם שיחות טלפוניות. כמו כן שוחחתי גם עם בנותיה של הקשישה.

התרשמתי שיש מחלוקת קשה בין _____ ואחיותיו (פרט לאחת), מחלוקת הבאה לידי ביטוי בענייני כספים ורכוש. בעטייה של מחלוקת זו לא מתאפשר לבנותיה של הגב' _____ לבקר אותה וכל ביקור מלווה בצעקות ובהתנגדות של הבה _____.

יש לציין שבחוות הדעת של דר' איתן חבר נכתב שלמרות שלקשישה יש ירידה קוגניטיבית קלה היא מתמצאת בענייני רכוש ויודעת להביע את רצונה, ומחוות דעת זו עולה שאין צורך במינוי אפוטרופוס.

התרשמתי כפקיד סעד שונה במקצת מחוות דעת הנ"ל. הקשישה אומנם הביעה את רצונה שהנכדה תטפל בה. היא אמרה שהילדה לקחה לה 2000,000 ₪ ושהיא לא רוצה שהבנות יטפלו בענייניה. (לדעתי הסכום הנקוב נאמר לה ע"י בנה). יחד עם זאת היא לא ידעה לומר ולדעתי אינה יודעת מהן הכנסותיה החדשיות וכמה כסף יש לה בבנק. היא אמרה שבעלה המנוח _____ טיפל בכל העניינים הכספיים. גם כל בנותיה של הקשישה אמרו שמעולם לא הייתה מעורבת בניהול הכספי של הבית ואפילו את בגדיה בעלה היה קונה לה. ... שהיו לה שיניים תותבות ומאז שנשברו לפני כ-3 שנים היא ללא שיניים.

... התרשמתי שגב' _____, גם אם היא מדברת לעניין, בגלל המגבלות בתפקודה והצורך בעזרה ובהשגחה במשך כל שעות היממה, חוסר יכולתה לנהל את ענייניה הכספיים בעצמה וחוסר יכולתה לעקוב אחרי ניהול הכספים ע"י אדם אחר ותלותה המוחלטת בבנה _____, היא אישה חסרת ישע.

כיום המטפל והמחליט הבלעדי בעניינה הוא בנה _____ אשר התייחסותו לגורמים המטפלים ולכל הגורמים הממסדיים: אחיות, רופאים, בתי משפט, משרד הביטחון, עובדים סוציאליים וכו' היא של חוסר אמון מוחלט. הוא אפילו אינו מנסה להסתיר את דעותיו.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 על גדר ביתו תלויים שלטים המדברים על ה"כת השלטת", הוא גם משתמש
2 במושגים של "שואה" כדי להגדיר את התגייסותם של הגורמים הממסדיים כלפיו,
3 שהגעתי יחד עם דר' בליווי שני שוטרים בצו של בית המשפט לבצע בדיקה
4 פסיכוגריאטרית לקשישה התנגד _____ לביצוע הבדיקה ורק לאחר שהובהר לו
5 שאם ימשיך להערים קשיים ייעצר במקום, נאלץ לעזוב את המקום ולאפשר את
6 ביצוע הבדיקה. יש לציין ש _____ אינו עובד.
7 כשאביו המנוח _____ היה חולה ומרותק לכיסא גלגלים ... _____ ובתו
8 _____ לא אפשרו לאחות לבצע בדיקות שגרתיות בעקבות זאת פנתה אלי האחות
9 ובקשה את התערבותי כפקיד סעד. כשניסיתי להיכנס לעובי הקורה נודע לנו ש _____
10 _____ נפטר.
11 _____ תלויה כיום לחלוטין בבנה _____ הן בטיפול הפיזי וכן בענין
12 הרכוש והכספים. נראה לי שמצבה מחייב מינוי אדם או גוף ראוי אשר יטפל
13 בענייניה.
14 ארבעת בנותיה של החסויה מעוניינות שיהיה לה אפוטרופוס שינהל את ענייניה
15 הכספיים וימנע מ _____ לעשות ברכושה ובגופה של הקשישה כרצונו.
16 גם הבת _____ אשר מתנגדת למינוי אפוטרופוס בטענה שזה יכעיס את
17 הקשישה אומרת שרצוי שיהיה גורם שיפקח על כספיה ורכושה של אימה.
18 עקב כל האמור לעיל אני ממליץ על מינוי אפוטרופוס לרכושה ולשקול אפשרות על
19 מינוי אפוטרופוס גם על גופה."
20 (תסקיר פקיד הסעד _____, מיום 20.12.2008).

21
22 66. בהחלטה ארוכה ומפורטת קבע בית המשפט בכ"ס בהליך האפוטרופסות, לאחר דיון, כי
23 יש למנות אפוטרופוס חיצוני לגוף ולרכוש לאם, ומונתה הקרן לטיפול בחסויים (ביום
24 8.6.2009).

25
26 67. גם ב"כ היועמ"ש ברווחה הבהיר שיש למנות אפוטרופוס חיצוני לאם. נקבע כי נוכח יחס
27 הבן, הצורך בליווי משטירתי לביצוע בדיקה, ויחסו לגורמים רפואיים ורשויות הרווחה,
28 ולאחר שהודע ע"י פקה"ס כי לאם אין שיניים כבר שלוש שנים חרף הכנסות שיש לה (ס'
29 30 להחלטה, וכן בתסקיר לעיל):

30 "במקרה שבפניי, אין פתרון קל לסוגייה מאחר ומחד המשיב אינו מוכן לשתף פעולה
31 עם כל גורם חיצוני שהוא ומאידך יש ראיות לכאורה כי צרכיה הבסיסיים של
32 החסויה אינם מסופקים דיו."
33 (ביה"מ בכ"ס, תמ"ש 15820/08, בשא 5856/08, 7203/08, החלטה מיום 8.6.2009).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

68. לאחר המינוי הודיעה הקרן לטיפול בחסויים כי המנוחה מתנגדת לכך שנציגת הקרן תגיע לבקר בביתה או מטפלת, ונראה שהיא מושפעת ומוכוונת ע"י בנה ונכדתה:

"למרות דיווחה של הנכדה כי אינה מתנגדת לביקור של מטפלת או נציגה, נראה כי החסויה מושפעת ומוכוונת ע"י בנה ונכדתה.
כך הדבר בעניין ביקורים של בנות החסויה. בשיחותיי עם החסויה היא סירבה בתוקף לשמוע את שמן של בנותיה. האוזן אינה סובלת את הקללות והגידופים שהטיחה החסויה בבנותיה." (דיווח הקרן, 9.5.2010).

69. הקרן לטיפול בחסויים הגישה מכתב ששלח להם הבן, מר _____, ובו טענותיו כלפי גורמים רבים כי מתנהל כנגדו 'פשע מאורגן' של עובדים סוציאליים משטרה ובית משפט. (תמ"ש 15820/08, צורף להודעת הקרן, 10.6.2010)

בהמשך דווח כי:

"... בנה של החסויה, הינו מיופה כוח בחשבון ע"ש החסויה והוא מנהל את החשבון כראות עיניו מבלי לתת דין וחשבון...
לא נראה כי בתנאים אלו, כשכל כניסה לביקור בבית מצריכה ליווי של משטרה, יהיה זה אפשרי להכניס לבית החסויה מטפלת סיעודית. יחסו של _____ לכל גורם שנכנס לבית אימו הוא מאיים ובעל אופי של שליטה וחשדנות."
(דיווח מיום 17.11.2009, מוצג מתנגדות/4).

לאחר שביקור בית נערך בחסות המשטרה, ביקשה הקרן את ביטול המינוי או לאפשר לה שלא לבקר שם בגין התנהגות הבן. ("מדובר בבנה של החסויה הידוע לגורמים הטיפוליים כאלים, וכל כניסה של עובד קרן ואו נציג ו/או מטפלת תיתקל באלימות ולא תתאפשר בקרה שוטפת..." הקרן לטיפול בחסויים 25.11.2009).

70. בהמשך מסר ב"כ היועמ"ש ברווחה על התנהלות הבן, שמתנגד לכל הגורמים ומונע קשר עם האם. ("חלק מההתרשמות בצורך אפוטרופסות מסתמך על מידע לגבי הבן _____ ועל ההתנגדות הגורפת שלו לכל הגורמים." 15820/08, 4.10.2010).

71. נציגת הקרן לחסויים, האפוטרופוס החיצוני שמונה לאם, תיארה כיצד לא ניתן להגיע אליה ויש צורך במעורבות משטרה בכל פעם, כשגם זה לא עוצר את התנהגות הבן.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 "גב' _____ :
- 2 הגעתי לביתה של הגב', גם כשחזרנו עם משטרה, זה הגיון שקשה מאוד לדבר אליו,
- 3 אני מאמינה שתהיה התנגדות, התנגדות נחרצת. זה לא יעבור בקלות.
- 4 גם בנוכחות המשטרה היתה שפה מאוד בוטה כלפיי וכלפי בימה"ש כלפי השוטרים
- 5 ללא חשש. זה יהיה פשוט להוציא אותו יום לפני שלא יהיה מגע איתה, כי אם לא
- 6 הסיטואציה תהיה לא נעימה." (שם).
- 7
- 8 72. הבנות ניסו ליצור קשר עם האם, ולהרחיק את הבן, אך הדבר לא צלח. בא כוחן דאז טען
- 9 בפרוטוקול:
- 10
- 11 "אני חושב שהנקודה או החוליה שחסרה לחברתי בראייתה תמונה, זה הפגישה עם
- 12 מר _____ בדיון הראשון כאן היתה נציגת היועמ"ר ולמעשה היא הגיעה
- 13 לאותה מסקנה שביהמ"ש הגיע לאחר שראתה במי המדובר. מדובר באדם אליס
- 14 ומסוכן ביותר. אם שלעניות דעתי כדי לקבל תסקיר מהימן לגבי רצונה של החסויה,
- 15 יש צורך בצו הרחקה לא של יום קודם, של כמה חודשים. מר _____ לא מטפל באמא,
- 16 אלא _____ ואם _____ רוצה, הבנות שבאו מרמת הגולן לא באו בגלל שהן רוצות
- 17 כסף, הן באו כי הן רוצות קשר עם האמא שלהם.
- 18 לכן צו הרחקה ממושך ידאג לרגיעה בבית, ואפשרות לתת לאמא לומר את דעתה."
- 19 (שם)
- 20
- 21 73. הבת (המתנגדת 1) טענה שהנכדה מונעת כניסה אל האם, ושמה מנעול:
- 22 "_____ :
- 23 הבת עוזרת לו, היא שמה מנעול, כשבאה אחותי להגיד לאמא חג שמח היא לא נתנה
- 24 לה להכנס. הבת עושה מה שאבא שלה רוצה." (שם)
- 25
- 26 74. נקבע כי רק פקידת הסעד, ולא הבן או הנכדה, תפגש עם המנוחה בנוכחות נציגת האפוט'
- 27 החיצוני – "ללא נוכחות כל צד ג' שהוא", ויש לבחון כיצד ניתן לאפשר ביקור פעם בשבוע
- 28 של אחת הבנות. (שם).
- 29
- 30 75. נציגת הקרן מסרה כעבור חודש כי הבן מונע קשר עם האם, ויש צורך בליווי שוטר.
- 31 "גב' _____ :
- 32 שימשנו בשנה האחרונה כאפוטרופוסים על הגב' _____, ראיתי אותה פעם אחת בלבד
- 33 מייד לאחר המינוי, וגם זה היה בליווי של שוטר. כאשר בגלל הבן שמונע קשר. הנכדה
- 34 בסך הכל עושה רושם מאוד טוב, היא מטפלת בסבתא באופן שנראה מסור וקבוע,

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

היא בתו של _____, הוא איש לא פשוט, והוא משפיע מאוד על הבת שלו.
לא הצלחתי להכנס לביתה של החסויה, דיברתי איתה מספר פעמים בטלפון, היא
אמרה שהיא לא מוכנה שאדם זר יכנס לבית שלה, שאנחנו עושים לה עוול ונזק. גם
הנכדה אומרת לנו אותו דבר. (...)
הנכדה משתפת איתי פעולה היא שולחת לי מסמכים הדרושים לקבלת כסף, אין
בעיה בשיתוף הפעולה בינינו, אבל אי אפשר להכנס לבית, וכל מה שאני יודעת זה
רק ממה ש _____ אומרת לנו. (5.7.2010 15820-08).

76. צו המינוי הזמני לקרן הווארד, וגם בהמשך המליץ פקיד הסעד למנות הקרן לאפוטרופוס
קבוע, נוכח היחסים בין הבן לבנות. (תסקיר מיום 1.9.2013).

77. המצב בו נותקה האם ולא ניתן היה ליצור עימה קשר עצמאי היה כה קשה וחריג – עד כי
התקיים ביקור בית של בית המשפט, כב' המותב שדן בהליך דאז, בבית האם ביום
14.3.11 בליווי משטרת, עם המומחה, ובנוכחות הבן והנכדה. (דיווח ב"כ היועמ"ש
ברוחה בתיק, 15.3.2011).

78. גם בבדיקה זו קבע המומחה כי האם כשירה :
"המצאים בבדיקה ב- 14/3/11, זהים לבדיקה הקודמת. היתה עירנית. התמצאות
חלקית בזמן, התמצאה במקום ובסיטואציה. הפרעות קלות בזכרון. ללא הפרעות
בחשיבה או בפרספציה. ללא הפרעות בשפוט. מתמצאת בענייני רכוש וכספים. מביעה
שביעות רצון מטיפול הנכדה. אינה מעוניינת בקשר עם בנותיה.
לסכום : אין סיבות להתערבות פסיכיאטרית. יש צורך בסיוע בניהול ענייני כספים
בשל היותה אנאלפבתית."
(תעודת ד"ר חבר מיום 20.3.2011, נספח 6 לתצהיר המשיבה).

אלא שהוכח כי האם הייתה מנותקת מהעולם למעט מהבן והנכדה וממי שבחר שתראה,
כפי שעלה ממסכת העדויות והראיות להלן.

79. הוכח כי האם לא ידעה קרוא וכתוב, ולא למדה בבית ספר. כך העידו הבנות (_____, בע' 100
לפרוטוקול ש' 3-4, _____, בע' 86 ש' 13-14), כך נכתב במכתב השחרור מבית רבקה ("לא
למדה בבית ספר, לא יודעת קרוא וכתוב". 11/2005 נספח ד' להתנגדות). הבת העידה שאף לא
ידעה לחייג בטלפון (ע' 86 ש' 23). לא הייתה ניידת, והסתייעה באחרים. גם בעבר לא הרחיקה
מעבר לבתים הסמוכים לאימה (עדות _____, ע' 86 ש' 13-16).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

80. לא נשלל כי עד הסכסוך שפרץ בין הבן לבנות, היחסים בין הבנות לאם היו טובים (עדות
_____, ע' 105 ש' 19-20), הן דאגו לה וכל אחת מהן סייעה לה בדבר אחר (עדות _____, ע'
86 ש' 19-21).
81. לאחר שהאב חלה, הבת _____ עבדה בקיוסק (תצהיר עדות ראשית _____, ס' 14-20,
ועדותה ע' 85 ש' 19 - ע' 86 ש' 3), וטיפלה בענייני ההורים (ע' 85 ש' 19-21, ע' 86 ש' 1-3).
82. נמסר כי שני ההורים ערכו צוואות בשנת 1998 בהן ציוו רכושם זה לזה ולאחר פטירה
לילדיהם, לעניין זה העיד עו"ד _____. (פרוטוקול 14.1.2020, מוצג מתנגדות/1 שנסרק בתיק
15-09-26634, וההליך החדש שנפתח לקראת סיום ההוכחות).
83. נוכח מצבם הרפואי של ההורים שהתדרדר, הובאו מטפלים זרים (_____, ע' 87 ש' 30-34),
אך העידו כי הבן התנגד לכך וסירב שיעבדו שם. (הבת _____: "היו כמה מטפלים שהבאנו
אבל _____ פשוט דחה אותם כל הזמן.. לא האריך להם חוזה..." ע' 112 ש' 31-3).
84. הבנות העידו כי הבן לחץ עליהן שהוא יטפל בהורים ויקבל את התשלום, הן ריחמו עליו כי
לא עבד וחי על חשבון ההורים, והסכימו.
"אנחנו פשוט ריחמנו עליו. לא עבד מימיו, הוא היה פרויט ואמרנו אולי אנחנו נדאג
לו לפרנסה זאת היתה החשיבה שלנו."
(עדות _____, 29.1.20 ע' 112 ש' 24-25).
85. משנת 2003 ועד הפטירה של האב ולאחריה, החל הבן לטפל בהורים וקיבל שכר חודשי.
86. הוכח כי מאז הורחקו הבנות מהאם באופן הדרגתי, מנעול הבית הוחלף, והחלה שליטה
בנכנסים ובבאים במגע עם האם. (עדות _____ ע' 87 לפרוטוקול ש' 9-24, עמ' 88 ש' 4-5, ע'
95 ש' 2-7, עמ' 96 ש' 13-16; עדות _____ ע' 97 ש' 29-30, ע' 98 ש' 32, ע' 103 ש' 11-27 ע'
104 ש' 4-6 ש' 29-34; עדות _____ ע' 111 ש' 8-10, ש' 11-12, ש' 15-32, ע' 114 ש' 12-15).
87. האב חתם על "יפוי כוח כללי" לבן מיום 18.7.2005, שיכול לחתום במקומו. (נספח ג
להתנגדות).
88. בחודש 11/2005 האם נפלה ואושפזה, ולאחר ניתוח הופנתה לשיקום בבית רבקה. משם יצאה
לביתה כשנכתב שיש ירידה קוגניטיבית וזקוקה להשגחה צמודה בניידות:
"קשישה בת 76, עצמאית בתפקודה עד כה, מזה זמן רב סובלת מסחרחורת ואי
יציבות בהליכה. נפלה בביתה ושברה את ירך שמאל, נותחה והופנתה אלינו לשיקום.
בהכרה מלאה, מתמצאת חלקית בזמן ובמקום, לא מתמצאת בזמן, MMSE-18/23,

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

לא הצליחה לצייר שעון, לחולה ירידה קוגניטיבית וליקוי בהתארגנות במרחב,
יציבות אינה טובה וזקוקה להשגחה צמודה בניידות".
(מכתב שחרור מבית רבקה, נספח ד' להתנגדות).

89. הוכח כי לאחר תקופה קצרה, בשנת 2006, הבן העביר את בתו – הנכדה, לגור בבית האם
ולטפל בה. הנכדה ילידת 1989, הייתה אז כבת 17. כך היו הדברים בעת עריכת הצוואה.

90. לדיון ההוכחות בהתנגדות לצוואה זומנו להעיד פקיד הסעד ונציגת הקרן לטיפול בחסויים,
שזכרו את הבן גם לאחר כל השנים שחלפו. כך גם העידו הבנות, הבן, הנכדה, אלמנת האב
שנפטר, קרובי משפחה וחברים, עוה"ד שערכה את הצוואה, ועד הצוואה.

91. **ממסכת העדויות עלתה תמונה מדאיגה בנוגע לתקופת עריכת הצוואה (ולאחריה) בכל הנוגע
לבידוד האם ולשליטה בה.**

92. פקיד הסעד העיד וחזר על כך שהבן והנכדה מנעו כניסה לבית האם, גם מגורמים טיפוליים.
היה צורך במשטרה לצורך ביצוע בדיקה או איבחון. (2.2.2020 ע' 123, ש' 32-28). הבן מנע
מהבנות להכנס לבית ולבקר את אימן, האם הושפעה ממנו, והייתה אישה חסרת אונים
ותחת לחץ. (ע' 125, ש' 17-16). הנכדה פעלה בהתאם להנחיות האב ועשתה כרצונו.

"הייתה לה תלות מוחלטת מבחינה פיזית, היא הייתה צריכה מישהו שיטפל בה
וידאג לה (...). לא מן הנמנע שזה התחזק בעיקר בעקבות הטיפול היום יומי גם בשעות
הלילה של ____ בסבתא שהיא הבת של ____.
(...)

אם היא אמרה שהיא לא רוצה לראות את הבנות שלה שלא יבקרו אותה אין לי ספק
שזה נבע מדרישה והכוונה של ____."
(ע' 130, ש' 23-19, ע' 131, ש' 22-21).

93. נציגת הקרן זומנה לעדות והשיבה כי זו הייתה התרשמותה בעת שקרו הדברים: "אם זה מה
שאמרתי זה מה שהתרשמתי" (20.1.2020 ע' 70, ש' 26). הנכדה היא שטיפלה במנוחה ("ת. ..
כי לא רצתה להכניס אף אחד" ע' 72, ש' 24).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

94. האם פנתה בבקשה לצו הגנה כנגד הבת (_____) על מנת להרחיקה מהבית. עוה"ד שייצג אז את הבת בהליך, זומן להעיד והשיב כי הבן הכין את הבקשה יזם אותה ולקח את האם לבית המשפט חרף היותה מוגבלת:

"מי שניהל את ההליכים המשפטיים כנגד _____ באופן פיוזי זה היה מר _____.
האמא הייתה אני בטוח שלא הבינה מה קורה בסביבה, היא הייתה מוגבלת. (...)
אני ראיתי איך הוא מרים את קולו כלפי האמא מדבר איתה בצורה מאוד קשה
בוטה..."
(14.1.2020 ע' 21, ש' 12-20).

95. הבת (_____) שהוכח כי קודם לסכסוך הייתה קרובה לאם טיפלה בה ועבדה בקיוסק הצמוד לביתם, העידה על מסכת התנכלויות כנגדה מצד הבן, הרחקתה מהאם, ובפרט על מעקב אחר האם, גם באמצעות מצלמות - כך שלא יכנס לביתה אדם שהבן לא מרשה והכל באמצעות בתו הנכדה.
הבן הוציא כנגדה צו הרחקה מהאם:

"ש. ואת אומרת שאמא שלך בשלב מסוים בתצהיר שלך בשלב מסוים היא חששה ליצור קשר עם בנותיה, אם את מספרת שאת נמצאת איתה בקשר את נמצאת בקיוסק ואת נכנסת אליה כל הזמן ומטפלת בה מה הבעיה שהיא תיצור קשר עם הבנות שלה, את תחייגי בשבילה?
ת. בתקופה שאתה מנסה להגיע אליה זו תקופה שלי היה צו הרחקה מאמא שלי וזה היה עוד קרקע פורה ל _____ ולבת שלו שאני לא יהיה ולא יראה מה שקורה בבית ש. ז"א שלטענתך הקשר נותק בעקבות צו ההרחקה?
ת. איתי. בית המשפט הורה לי ולבת שלי בהסכמת שני הצדדים שאני והבת שלי לא ניצור קשר לא דרך טלפון לא דרך שליחים והשתדלתי מאוד לעמוד בזה"
(פרוטוקול 29.1.2020, ע' 86 ש' 24-31)

96. עקב אחרי כל מי שנכנס ויצא מהבית, באמצעות מצלמות:
ת. "עוד לפני שידעתי שיש לו יפוי כוח, אנחנו התנגדנו אחרי תקופה שנתנו לו לטפל בהורים, שלחנו לו מכתב והוא לא התייחס אליו הוא שם מצלמות."
(שם, ע' 89 ש' 5-6).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- וכן : "ז"א אחי הנחמד העלים לי את הדואר כמו שהוא ניתק לי את החשמל והייתי על הגרטר, שבר מנעולים, עשה לי נזקים." (ע' 95 ש' 21-22).
97. העידה שהבן פעל באמצעות הנכדה ששיתפה עימו פעולה, העידה שהבטיח תשלום לנכדה על הטיפול והיא דיווחה לו על כל מי שהגיע לבית :
- "זה מתחלק ל-2 דברים, קודם כל שהוא היה נעזר בה בטיפול באבא הוא היה מבטיח לה כספים, ואם לא היה מביא לה אז היא היתה נעלמת לחברות, וזה שכל מי שהיה נכנס לבית ישר טלפון לאבא שלה והוא מגיע."
- (שם, ע' 96 ש' 15-16).
98. הנכדה הייתה מודעת למה שקורה, וגם דרשה בעצמה מהאם המנוחה לקבל ממנה רכוש :
- "ת. אני יכולה להגיד לך 2 דברים _____ קיבלה מאביה שהוא טיפל באבא שלי שהוא רוצה להיעזר בה, הוא היה מבטיח לה הבטחות שהוא לא היה נעמד בהם והיא היתה נעלמת לו ואחרי זה שהיא טיפלה באמא שלי אז תאמין לי אני והבת שלי שמענו אותה מהמקלחת שזה שהיא בחצר והטחנו בה את זה בפניה שהיא אומרת לאמא שלי שאם את רוצה שאני אשאר קבוע תרשמי לי את הבית על שמי וגם הטחנו את זה בפניה ובפני השכנה הבת שלי אמרה לה חשבתי שאת צדיקה היא אמרה מי אמר שאני צדקת (...)." (שם, ע' 96 ש' 19-24).
99. המתנגדת 2, הבת _____, העידה שהבן (אחיה) אמר לה שעד שלא תוותר על כל הרכוש שהובטח לה לא ייתן לה לדבר עם אימה. הוא והנכדה החזיקו במפתח לבית האם, ומנעו באמצעותו ממנה להכנס אליה.
- ת. "לדעתי יש לי את זה פה. יצאנו מהדיון _____ היה עם כיסא הגלגלים עם אמא שלי נגשתי להגיד שלום לאמא הוא משך את הכיסא גלגלים אמר לי קודם תוותר לי על הכל ואחר כך אני אתן לך לדבר עם אמא. (...)"
- היתה צוואה משנת 98' אמא שלי אמרה בפרוש הבית הוא של 4 הבנות שלי זאת צוואה שאף אחד לא יכול לשנות אותה אמא חזרה על זה ש _____ אמר שאי אפשר לשנות את הצוואה הזאת."
- (ע' 104 לפרוטוקול, ש' 4-6, 26-28).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

העידה כי הבן הסית כנגדן את האם :

"אנחנו אף פעם לא אמרנו שהיא משוגעת _____ אמר את זה בפני אני הייתי נוכחת
הם אומרות שאת משוגעת מה את מדברת איתן הם רוצות רק את כספך, מה קשור
לכסף".
(ע' 99, ש' 19-20).

גם כשהגיעה לראות את האם, הבית היה נעול, האם הייתה נעולה בתוך הבית והמפתח
הוסתר. לא נתנו לה לראות את אמא שלה :

"אמרה לי שהמפתח מונח על השיש מעבר לחלון תכניסי את היד ותמצאי מפתח ולא
היה שם מפתח, אני דיברתי איתה דרך החלון, חיכיתי ש _____ תחזור היות והם
לא הגיעו אני חזרתי חזרה לרמת הגולן בלי לראות את אמא."
(ע' 101, ש' 1-3).

100. המתנגדת 4, הבת _____, העידה כי בעבר היו להם יחסים טובים, נהגה להגיע לאימה
מספר פעמים בשבוע, עד שהבן החליט שאינו מאפשר זאת עוד.

זה החל בשנת 2006, ומשנת 2007 מנע זאת כליל. הבן שלט באמא שלהם באמצעות בתו
(הנכדה) ובאמצעות מצלמות שהציב. הן היו צריכות להתחנן לפני השכנים כדי לראות את
אימא שלהן, הבן הפחיד את האם מפניהן כדי שלא תדבר איתן :

"ת. פעמיים שלוש בשבוע ולפעמים הייתי נשארת לשבועיים שבוע הכל תלוי בהתאם.
אני הייתי מחליפה את _____ היא היתה לומדת, היא יכולה להעיד על זה, אנחנו
הגענו כל הזמן. (...)

ת. ב-2006 הייתי שם אז זה התחיל. הם החליטו שאני מגיעה יותר מדי, מה יש לעשות
פה, מה יש לך לחפש פה, תלכי לבית שלך, מה זה מה יש לי לעשות פה? זו אמא שלי?
בכל הזדמנות גרשו אותי משם. (...)

ת. בסביבות 2007 שהיו מצלמות וכבר לא נתנו לנו להיכנס, התחננו לשכנים.
ש. מתי בדיוק?

ת. בין אמצע לסוף 2007 לפי זכרוני

ש. לטענתך מ-2007 אמצע סוף יותר לא ראית את אמא שלך?

ת. לא הכניסו אותנו לשם. היינו באים והיו נועלים לנו את השער, היינו צריכים דרך
השכנים להתחנן טלפונים לא היה. מכל מיני סיבות אמא חולה, אמא לא בבית פשוט
הפחידו אותה שלא תדבר איתנו. (...)

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ת. כן. היו רואים במצלמות מי מגיע ומי שטוב להם היו מכניסים אותו ולנו
בשיטתיות לא מכניסים."
(ע' 111 לפרוטוקול, ש' 1-3, 8-10, 12-18, 22-23).

101. אלמנת הבן הנוסף שחלה ונפטר (הגב' _____) הגיעה להעיד, וסיפרה כי השינוי החל
בשנת 2006, עת הבן החל לבודד את האם מכל המשפחה באמצעות הנכדה. עד אז היה קשר
קרוב.

"ת. עד שנת 2006, הקשר עם המשפחה היה טוב וקרוב.
ש. תספרי בבקשה על התקופה עד שנת בערך 2006, איך היה הקשר המשפחתי בין
ההורים למנוחים לבנות?
ת. הקשר היה מצויין, היו באים לבקר, היו עושות ארוחות, היו מבשלות לסבתא (...).
כל הזמן היו מבקרים גם אנחנו היינו מבקרים עוד לפני ש _____ הלך לעולם היינו באים
בחגים עם הילדים שלי עושים חגים וכולם היו כל הבנות."
(14.1.20, ע' 59, ש' 26-30).

אולם לאחר שנת 2006 שלט הבן _____ באם המנוחה ובבית:
" _____ אסר עלינו להכנס לבית לסבתא. כמה פעמים גירש גם אותי וגם את בעלי
ז"ל" (ע' 60, ש' 1-3).

102. העדה סיפרה, בקושי רב, כיצד לאחר שבעלה חלה בסרטן, הבן (_____) העביר אותו לבית
ההורים, ומנע ממנה ומילדיהם לראותו, האמין בטיפול שאינו בבית החולים. העדה פירטה,
כי הנכדה ביצעה כל מה שאמר ומנעה ממנה להכנס. כך שלט בו הבן באמצעות הנכדה שגרה
בבית, כפי ששלט באם, שליטה עמוקה.

ש. "את אומרת ש _____ החליט שבעלך לא יקבל את הכימותרפיה אלא שהוא ייקח
את מה שהוא החליט שיקח?
ת. כן. שאלה דברים אורגניים.
בתקופה הזאת הוא מנע ממך _____ מלהיכנס לבית?
כן. כמו שאמרתי שנכנסתי לבית וראיתי את בעלי בספה הסבתא ישבה בסלון בכיסא
ו _____ היתה בחדר ואז קרה מה שסיפרתי ש _____ לא נתנה לי לקחת את בעלי לבית
חולים ואמרה לי לחכות שאבא שלה יגיע.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ואז _____ נכנס לחדר וראה אותי שם ביקשתי ממנו לקחת את בעלי הוא לא אישר
לי את בעלי לא נתן לי הוא אמא לי לצאת מהחדר ושאני לא רוצה לתת לך את _____
לקחת לבית חולים ושאלתי למה הוא במצב לא טוב, אני רואה שהוא מקיא דם תן
לי בבקשה לקחת אותו הוא לא נתן לי והוא סילק אותי מהבית.
ש. לפי הכרות שלך עם _____ באותה עת ואילך מה היתה רמת השליטה באמא שלו?
ת. שליטה מאוד מאוד עמוקה וקשה.
ש. ו _____ איך התרשמת ביחסים בינה לבין אבא שלך היא עושה מה הוא אומר?
ת. רק מה שהוא אומר"
(ע' 61, ש' 20-7).

103. הבן מנע ממנה להכנס לבקר את המנוחה :

ש. "מה זה בגסות?"

ת. אומר לי תלכי מפה י-זונה, אין לך מה לעשות פה"

(ע' 61 ש' 26-25).

104. כשנשאלה ע"י ב"כ הנכדה, איך יתכן שנערה חלשה מנעה ממנה להכנס לקחת את בעלה
החולה, הסבירה את החשש מהבן והשליטה שהייתה אז. בעלה נפטר לבסוף.

"ש. אני מאוד מכבד את מה שאת אומרת אבל אני רוצה להבין _____ אומרת לך
בואי המצב של _____ לא כל כך טוב את מגיעה נמצאת שמה _____ ילדה בת 18 חלשה
כמו דף נייר היא יכולה לעצור אותך מלקחת את _____, אם את רצית לקחת אותו
לבית חולים למה לא לקחת אותו?
ת. כי אם אני אקח אותו ואני מוציאה אותו מהבית יהיה בלגן מבחינת האבא מבחינת
_____".
(ע' 63 ש' 13-9).

חוות דעת המומחית

105. המומחה שמונה ע"י בית המשפט בהליך כאן, נתבקש לבחון האם במועד עריכת הצוואה
2007. _____, בהתחשב במצבה הרפואי, הקוגניטיבי והנפשי של המנוחה, הייתה יכולה לעמוד
בלחצים מצד ג', מבלי שנקבע עובדתית כי היו לחצים כאלה, וככל שהיו.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

106. המומחה הראשון שמונה ע"י בית המשפט, נפסל זמן קצר לאחר מינויו, לאחר שהתברר כי נחשף למסמכים נוספים על שנקבע, שהעבירה לו הנכדה, ומבלי שביקש.

נקבע כי המומחה הוא שרשאי לבקש כל מסמך נוסף שימצא לנכון, לא ניתן היתר למשיבה להעביר למומחה מעבר למסמכים רפואיים. חוות דעת המומחה צריכה להיות מקצועית ואובייקטיבית, ואין להעביר מסמכים בניגוד להחלטה.

לאחר שלא הוכחש כי הוגשו מטעמה למומחה תצהירי צדדים שלישיים ועוד, שלא ניתנה הרשאה להעבירם ובניגוד להחלטה, וכאשר הדבר נודע בסמוך להעברת המסמכים ובטרם המשיך ההליך, אושרה הבקשה לפסול את המומחה מטעם זה ובשל פעולה זו, ומבלי להטיל כל דופי במומחה ובמקצועיותו.

107. ניתנה לצדדים האפשרות להגיש שמות מוסמכים למומחה חלופי. ואכן הצדדים הסכימו ביניהם על זהות המומחה (ד"ר טלי וישנה) והודיעו זאת בתיק ומונתה בהתאם להסכמתם.

108. בחוות דעת פסיכיאטרית מאת המומחית נקבע כי **במועד החתימה על הצוואה לא יכלה המנוחה לעמוד בפני לחצים ככל שהופעלו עליה, והייתה נתונה לתלות בבן ובנכדה.** (חוות הדעת מיום 5.11.17, להלן: **"חוות דעת המומחית"**).

הודגש כי קביעה זו הינה גם לאחר עיון בחוות הדעת שניתנה בתקופה לאחר עריכת הצוואה לפיה אין ירידה קוגניטיבית חמורה או בעיה בשיפוט או בבוחן המציאות. נקבע שגם בהנחת מוצא שהמנוחה הייתה כשירה קוגניטיבית לעריכת הצוואה – עולה כי לא הייתה לה אפשרות לעמוד מול לחץ, לאחר שהייתה מודרת ממבקרים וממקורות מידע נוספים.

109. נכתב כי ממסמכים שהובאו בפני המומחית עלתה תלות כלכלית וטיפולית מוחלטת בבן ובנכדה, לא הייתה יציבה בניידות, והייתה זקוקה לליווי צמוד למניעת נפילות חוזרות, לא ידעה קרוא וכתוב, נותקה ממקורות מידע, מודרה ממבקרים ומבני משפחה נוספים, והייתה תלויה בהם לצורך רווחה נפשית כלכלית ופיזית, וכל המידע התקבל רק מהם.

110. בנסיבות אלה, כך נקבע, לא יכלה המנוחה לעמוד בפני לחצים שהופעלו עליה, לו הייתה נתונה ללחצים.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

111. ובלשון חוות דעת המומחית :

(...) כך או כך, הנחתנו הבסיסית היא כי גב' _____ הייתה כשירה קוגניטיבית לכתוב צוואה בעת מועד עריכת הצוואה.

האם הייתה קיימת תלות של גב' _____ מבחינה טיפולית, כלכלית או אחרת בבנה, בנכדתה או בשניהם גם יחד?

(...)

זאת ועוד, מן העדויות והמסמכים עולה כי המנוחה לא הייתה יציבה בניידות, ובעקבות הנפילה הקשה שהייתה לה, הייתה זקוקה להשגחה ולליווי צמוד למניעת נפילות חוזרות. בכתב השחרור מבית החולים "בית רבקה" ב-2005, צוין כי מבחינת צרכיה הסייעודיים, גב' _____ זקוקה לעזרה בכל התפקודים. הואיל והבן והנכדה היו אלה שטיפלו בה בשנים האחרונות לחייה, אין להכחיש גם תלות טיפולית של המנוחה בהם. אף זה צוין בדו"ח של פקיד הסעד, _____.

נראה כי שהקשישה לא היתה מסוגלת לטפל בעצמה וברכוש לבדה, והיתה זקוקה לסעד. אף נראה כי אין חולק כי בנה _____ ובתו-נכדתה הם אלה שנטלו על עצמם תפקיד זה של הטיפול בה, הן הרפואי והן הכספי.

גורמי סיכון לקושי בעמידה בלחצים

בענין מידורה של הגב' _____, הפסיכיאטר ד"ר איתן חבר ידע לספר כי כאשר בא לבדוקה הבן התנגד לבדיקה, ולכן היה צורך בליווי משטרת. הליווי התקבל ע"י בית המשפט בעקבות הבקשה של פקיד הסעד, _____, שאף הוא התלווה לביקור, ומלכתחילה חשש כי בדיקת המנוחה לבדה לא תתאפשר. ואומנם גם אחרי ליווי זה, בעת הגיעם לבית המנוחה, היו ויכוחים ממושכים עם הבן, עד שהתאפשר לערוך בדיקה ללא נוכחות הבן והנכדה. (...)

כך שללא נקיטת עמדה בשאלה האם מידור התרחש בפועל, ברור כי לו הייתה שליטה של אדם כלשהו בכניסה וביציאה של מבקרי המנוחה ולפיכך במקומות המידע שלה, ואם נוסף לכך את תלותה המוחלטת הן מבחינה כרפואית והן מבחינה פיננסית בבנה ובנכדתה, הדבר היה פוגע קשות ביכולתה לדעת האם הטענות השונות בדבר מעשי נאותה למשל נכונות אם לאו. ולפיכך, יכולתה להתבסס על עדות מוצדקות בעת כתיבת צוואתה הייתה נפגעת קשות.

לאחר כל זאת, נראה כי אילו הייתה נתונה גב' _____ נתונה ללחצים כלשהם בענין הצוואה, לא היה בכוחה לעמוד בלחצים אלה לאור תלותה הגופנית והכספית בבנה ובבתו, ולאור מידורה ממבקרים וממקורות מידע אחרים.

(...) העובדה כי _____ לא הייתה ניידת ולא ידעה קרוא וכתוב ניתקו אותה במידה רבה ומידורה מן העולם וממידע שלא ניתן לה ישירות. כך שלו רצו קרובים אליה לתת לה מידע חלקי או שגוי, היא הייתה קרקע פוריה ונוחה לקבל מידע זה כנכון, ללא יכולת בקרה או ביקורת ממקורות אחרים. במקרה זה, עובדת היותה תלויה בזולת יכולה הייתה לגרום לה להיות קורבן לדיסאינפורמציה, אילו היה מי שחפץ למסור לה מידע כוזב כזה או אחר. ובפרט אם מוסרי המידע היו אלה שהיא תלויה בהם לרווחתה הגופנית, הנפשית והכלכלית בשעותיה הקשות.

החיבור בין תלות כסיבה לאפשרות לחץ ומודרתה ממידע אחר בהחלט עלול היה להובילה לכך שאילו הייתה נתונה תחת לחץ לא-מתון ואפילו איומים, לא היו לה הכלים או האפשרות לעמוד בהם כלל ועיקר."

(חוות דעת המומחית, מיום 5.11.2017).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

112. המומחה משמש כזרועו הארוכה של בית המשפט ומסייע בתחום מומחיותו כגורם מקצועי וניטרלי המחווה דעתו. יש צורך בנימוק כבד משקל ובולט על מנת לדחות את קביעת המומחה. (ע"א 1240/96 **חברת שיכון עובדים בע"מ נ' רוזנטל ואח'**, פ"ד נב (4), 563 ע' 569 (1998)).

113. חרף קביעתה של המומחית כי התרשמה שלמנוחה לא הייתה אפשרות לעמוד למול לחץ, מידע כוזב ככל שהיה וכד', חרף היותה בכשירות קוגניטיבית, נוכח התלות בה הייתה שרויה, עת לא הייתה ניידת וממודרת מאנשים נוספים – הנכדה מבקשת הקיום נמנעה מלזמן אותה לחקירה, חרף הדרך הסלולה לכך במסגרת התקנות (שחלו בעת ההוכחות, תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984).

114. חקירה נגדית של המומחה על מסקנות חוות הדעת, נועדה לבחון את מסקנותיו. אמנם, בעלי הדין אינם חייבים לזמן מומחה רפואי לחקירה, אלא שבכך הם נוטלים על עצמם סיכון שלא יהיה בראיות המובאות על ידם כדי לערער את מסקנותיו (ע"א 2160/90 **רז נ' לאץ** פ"ד מז(5) 170 (1993); א. גורן, **סוגיות בסדר דין אזרחי**, (מהדורה 12 2015) 435, 438, 446).

115. ההימנעות מזימון המומחית לחקירה על חוות הדעת, נזקפת לחובתה של הנכדה, שכן חוות הדעת לא נסתרה, ומחזקת את המסקנה שיש לאמץ את מסקנות חוות הדעת.

116. כתוצאה מאי חקירת המומחית, נותרה חוות הדעת כפי שהוגשה, כאשר נקבע בה כי ככל שבמועד עריכת הצוואה המנוחה הייתה תחת תלות מידור ניתוק והשפעה, המסקנה הינה שלא הייתה עומדת בלחץ לו הופעל עליה.

אין באמור בחוות הדעת כדי לשלול את חוות דעת המומחה משנת 2008 (ובהמשך משנת 2011) שקבע כי המנוחה הייתה כשירה קוגניטיבית באותה עת, והן אינן עומדות בסתירה.

שכן חוות דעת המומחית כאן הדגישה - כי הניתוח והמסקנה בחוות דעתה הינם מנקודת מוצא שהמנוחה הייתה כשירה קוגניטיבית כפי שנקבע אז. אלא שבנסיבות כאן וכפי שעלה מהמסמכים שנבדקו היא לא הייתה יכולה לעמוד למול לחץ והשפעה, לו הופעלו במצבה.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

117. כפי שיובא להלן, בשילוב עם מכלול הראיות והעדויות שהובאו לניתוק המנוחה מבנותיה שלה, ומן הסובבים אותה – לרבות פקיד הסעד משירותי הרווחה, והפיקוח הצמוד על דירתה ומניעת כניסה אליה, מתחזקת המסקנה כי צוואת המנוחה איננה פרי רצונה החופשי.

מעורבות בעריכת הצוואה

118. העד לצוואה - העד לצוואה, מר _____, הגיש תצהיר עדות ראשית, ובו הצהיר כי הוא היה חבר טוב של הבן, הוא זה שהכיר את עוה"ד, שגרה לידו (ע' 55 ש' 17) והפגיש בינה לבין הבן. העד הביא את עוה"ד ברכב שלו לבית המנוחה ונכח עימם כעד. העד הצהיר שמספר היום את האמת בגין חובה שחש.

"המנוחה לא הבינה על מה היא חותמת. היא לא הבינה בכלל שמדובר בצוואה. המנוחה חתמה על הצוואה כשהיא שוכבת במיטתה, חלשה, תשושה ולא הבינה מימינה ומשאלה. היא לא יכלה לנהל שיחה פשוטה, בקושי אמרה שלום, רק הנהנה עם הראש.

במעמד הצוואה, שהיה בחדר השינה של המנוחה, נכחו גם _____ ובתו _____, שהיא הזוכה היחידה על פי הצוואה. עמד ליד המיטה של אימו ואמר לה: "תחתמי כאן" והיא חתמה בלי להבין על מה ובלי לשאול שאלות (...). עד ליום חתימת הצוואה 07.07.07 – עו"ד _____ לא ראתה ולא דיברה עם _____ וז"ל כלל לא ידעה שאנחנו מגיעים להחתים אותה על צוואה. כל התקשורת בעניין הצוואה הייתה עם _____ בלבד".
(תצהיר עדות ראשית העד, ס' 4, ס' 21).

119. העד לעריכת הצוואה זומן לעדות, נחקר על תצהירו והשיב כי:

"בתצהיר כתבתי את כל מה שאני יודע בנוגע לצוואה שראיתי במו עיניי ש _____ הכתיב ואמר לאמא את התנאים, המסכנה, לחתום הכתיב לה לחתום בכוח."
(14.1.20, ע' 52 ש' 15-16).

עשה כן לאחר שהבן שיכנע אותו שהבנות הן הרעות (שם ע' 53, ש' 23), מתחרט על כך, סיפר לבת, ואין לו כל טובת הנאה מעדותו.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 "אך ורק לשם שמים אני עושה את זה אין שום טובות הנאה אני מוכן
2 להישבע אני עושה זאת על הצער שגרמתי לאנשים תמימים. גם אני נפלתי שבי ע"י
3 _____, תרשמי ע"ש _____, החדירו לה בראש בכוח." (ע' 54 ש' 14-15).

4 120. ב"כ המשיבה חקר את העד על מנת להוכיח כי איננו אמין. הוכח כי היה בסכסוך כספי עם
5 הבן, וכן שניהל הליך משפטי בעניין אחר שאינו קשור למשפחה כאן. אכן יש ליתן את הדעת
6 על כך. ברם טענת הנכדה כי העד 'עשה עיסקה' עם המתנגדת לצורך עדותו, לא הוכחה.
7 ובבחינת המשקל המצטבר של עדותו ביחד עם יתר הראיות שהובאו והנסיבות שהוצגו, לא
8 נסתר כי הוא זה שהביא את עוה"ד וכן שפעל במצוות הבן לצורך עריכת הצוואה.

9
10 121. עדות עוה"ד עורכת הצוואה - תחילה הוגש מטעמה תצהיר, באמצעות המשיבה. (תצהיר
11 עוה"ד _____, מיום 11.2.19).

12
13 ברם בהמשך שלחה הודעה לבית המשפט ובה בקשה להכריז על התצהיר כ**בטל**, ולהוציא אותו
14 מהתיק. ("אם וככל שהוגש תצהיר בשם הח"מ, הריהו בטל ומבוטל ומבוקש לראות בו ככזה
15 ולהוציאו מהתיק". 2.2.20).

16
17 122. עוה"ד זומנה להעיד, והשיבה כי לאחר שחתמה על תצהירה, נחשפה לתצהיר העד לצוואה
18 שהינו שקר "מסכת עבריינות פלילית" (פרוטוקול 30.6.2020, ע' 146 ש' 5) והחליטה למסור
19 את גרסתה בעצמה ובקולה.

20 בהמשך אמרה שאינה אומרת שמה שבתצהיר מטעמה אינו נכון, אך מעדיפה למסור גרסתה
21 בקולה, יש ניואנסים. (שם, ע' 148).

22 123. עוה"ד העידה כי אין לה תרשומות שערכה כי בוערו (ע' 150, ש' 29-30), אולם היא זוכרת כי
23 המנוחה עמדה על רגליה ("עמדה הציעה לי לשתות" ע' 157 ש' 20), וכן הבהירה לה באופן
24 מפורש את רצונה, ולפיו היא רוצה להוריש רכושה רק לנכדה, לא לילדים :

25 "אמרה לי שהיא רוצה ש _____ תשלם את כל הכסף ששדדה מאיתנו, אמרתי לה,
26 יש לך עוד ילדים, אמרה לי שאני לא רוצה לדבר על זה, אלא לא הילדים שלי. ניסיתי
27 להבין, אמרה לי מכבדים אותנו, אמרתי לה את צריכה לסלוח הם הילדים שלך,
28 אמרה לי לעולם לא וכל מה שיש לי אני רוצה שתכתבי רק ל _____".
29 (ע' 149 ש' 30-ע' 150 ש' 12).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

124. עוה"ד השיבה כי הנכדה נכחה בבית המנוחה במועד עריכת הצוואה. (ע' 152 ש' 8, 11).

כאשר נשאלה על כך פעם נוספת, השיבה כי הנכדה היתה נוכחת אולם אז עוה"ד אמרה לה שאסור לה להיות נוכחת והנכדה נכנסה לחדר:
"אמרתי אסור לך להיות פה, היא פשוט השפילה מבט והיא נכנסה לתוך החדר".
(ע' 156, ש' 33-34).

תחילה השיבה שהיה גם האבא של הנכדה (הבן), אך תיקנה זאת ואמרה שאולי הסבא, אינה זוכרת (ע' 152, ש' 15-16). לא הכירה קודם את המנוחה, היא לא היתה קודם במשרדה (ע' 151).

אל המנוחה הגיעה באמצעות ____ (העד לצוואה), לא זוכרת אם היה עימו בן המנוחה יכול להיות שהיה פעם אחת עם ____.

"יכול להיות היה פעם אחת עם ____ , אני לא יודעת אם הוא היה איתו. ... מאחר שאני לא הכרתי את ____ , לא יודעת אם ____ היה איתו או מישו אחר."
(ע' 151 ש' 24-27).

125. בנוגע לתשלום שכה"ט, אישרה כי הקבלה על שם הבן והוא שילם לה, אולם מכספי המנוחה. אין לה את החשבונית, אישרה את מוצג 12 שהוא קבלה על שם הבן (ע' 154 ש' 20-27), המנוחה אמרה לה שהבן מטפל בענייני הבנק.

"אוקיי. היא שלחה אותו לשלם. אני סיכמתי כמה כסף אני רוצה ואמרה שהבן שלי מטפל בזה (...). היו מס' פעולות שסיכמתי איתה שכ"ט בכל פעם שדיברתי איתה על שכ"ט היא אמרה שהוא מטפל בבנק והוא ישלם... הוא שילם מהכספים של המנוחה." (ע' 155 ש' 1-2, ש' 13-14, ש' 17).

126. בדיון שהתקיים 3 חודשים לאחר מועד עריכת הצוואה, במסגרת בקשה לצו הגנה, ייצגה עוה"ד את האם, אישרה שהבקשה נחתמה ע"י הבן, לפי יפ"כ שקיבל מהוריו.

"החתמתי את הלקוחה על יפוי כוח... אמנם הבקשה חתומה על ידי _____ , אבל בהסתמך על יפוי כוח נוטריוני שהוא קיבל מאת הוריו".
(פרוטוקול תיק צו הגנה, מיום 1.11.2007, נספח ו' להתנגדות).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

מעיון בפרוטוקול דיון צו ההגנה, שהתקיים כ-3 חודשים לאחר עריכת הצוואה, המנוחה
נשאלה אם היא מכירה את עוה"ד, והשיבה שלא מכירה אותה (!):

"ש. את מכירה את עוה"ד _____ ?

ת. לא.

ש. חתמת לה ייפוי כוח? למי חתמת? לבן או לעוה"ד _____ ?

ת. ייפוי כוח לבן שלי ולא לה". (שם, ע' 6 ש' 26-30).

החלטת כב' המותב שם, ניתנה כי הצו שניתן במעמד צד אחד לא יימשך.
וכן ציין בית המשפט כי התרשם מעדות מבולבלת למדי של המנוחה, כשנשמעה לבד וללא
השפעה חיצונית:

"שמעתי את הצדדים ובעיקר שמעתי את אם המשפחה כשהיא לבדה בדלתיים
סגורות ללא השפעות חיצוניות, והתרשמתי מעדות מבולבלת למדי הנובעת ככל
הנראה מגיל מבוגר וממחלות וענין לנו במקרה עצוב וכאמור שצריך להיות מובא
בפני בית המשפט לענייני משפחה".
(בש"א 3378/07 מיום 1.11.2007, ש' בית משפט שלום, נספח ו תצהיר המתנגדות).

בסמוך לאחר הצוואה, ערכה עוה"ד גם תצהירי מתנה להעברת הבית לנכדה. (תביעות לעניין
הסכם המתנה ואכיפת מתנה, נמחקו בראשית ההליכים כאן).

לא נשללה עדות עורכת הדין כי המנוחה הייתה כשירה לעריכת הצוואה. כך גם העידה כי
המנוחה אמרה לה שברצונה לזכות את הנכדה ולא את הבנות.
אלא שכפי שעולה מכל המפורט כאן, הוכח שהדבר הינו כתוצאה מהשפעה בלתי הוגנת על
האם שהייתה תלוייה בבן ובנכדה.

טענת הנכדה בסיכומים שעוה"ד הכירה את המשפחה (ס' 76), הופרכה, אף מעדות עוה"ד
עצמה. לא הובא כי הכירה את המשפחה בטרם עריכת הצוואה באופן שהביא לבחינת תיפקוד
המנוחה כנטען שם. הבן העיד שהוא זה שהביא את עוה"ד, ע"י העד לצוואה, העד עצמו טען
כי הוא שהביא אותה עבור הבן, כך או כך לא הוכחה היכרות קודמת.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

132. **עדות הבן - הבן, אבי הנכדה, מר _____**, זומן לעדות והשיב בחקירתו, כאשר נשאל
באיזה מרחק עמד מאימו בעת החתימה על הצוואה, שהיה קרוב אליה, היה נוכח, יכול היה
לשמוע:
ש. שאמא חתמה על הצוואה?
ת. איזה צוואה
ש. שנת 2007. אני רוצה לדעת מה האמא אמרה, מי עמד קרוב אליה ושמע אתה או
הבן?
ת. לא מדדתי במטר מי עמד קרוב, אמא שלי מבינה מה שהיא עושה
ש. בכ"ז מי עמד קרוב אליה או הבת שלך?
ת. לא יודע. לא חשבתי שישאלו שאלה כזו על מטר. אתה חושב שאני צריך לזכור
את הדברים אלה לשאול שאלות טיפשיות כאלה.
ש. אבל עמדת במרחק שאתה יכול לשמוע?
ת. היא מדברת בקול ויש עו"ד שהייתה שמה. למה לא הבאתם אותה?
ש. באיזה מרחק עמדת?
ת. לא יודע. לא חשבתי שתשאלו שאלות טיפשיות כאלה. הייתי קרוב אליה. אני
ביטלתי את הצוואות, אני מיופה כוח, אני לא מבין מה בית משפט עושה פה. זה פשע
מאורגן. גם המשטרה מעורבת. זה ארגון פשע מאורגן רציני. לענייני.
ש. שעו"ד הגיעה?
ת. הבאתי לה קפה או תה."
(פרוטוקול 14.1.20 בעמ' 36 ש' 6-20).
133. הבן אישר שגם הנכדה הייתה נוכחת:
ש. במועד החתימה על הצוואה איך הבת שלך _____ התנהגה לאמא ליטפה?
ת. לא זוכר את זה, תשאל שאלה, אתה שואל שאלות טיפשיות
ש. בתחילת חקירתך אמרת אתה לא זוכר מי עמד קרוב לאמא כאשר חתמה על
הצוואה האם אתה או הבת שלך _____, ככה אמרת נכון?
ת. בזמן החתימה
ש. כן?
ת. היו עורכי דין ו _____
ש. אני מדבר עליך ועל הבת שלך לא על עורכי הדין?
ת. שאלת מי היה
ש. אתה היית שם?
ת. כן

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ש. הבת שלך היתה שם?

ת. כן. נו יפה מאוד.

ש. אני שואל במהלך החתימה על הצוואה מה עשתה הבת שלך, ליטפה אותה?

ת. אכלה מרק עם חילבה."

(14.1.2020 ע' 40 ש' 15-29).

134. הבן השיב שהוא הביא את עוה"ד לאימו לחתימה על הצוואה, סידר לו אותה העד :

"ש. אני חוזר על השאלה האם אתה היית נוכח בפגישה של עו"ד שהייתה בבית של

אמא לפני המועד שהחתימה אותה?

ת. אני הבאתי את העו"ד.

ש. האם אתה הבאת את העו"ד למועד חתימת הצוואה?

ת. כן

ש. מאיפה הבאת אותה? ...

ת. פגשתי אותה אמרתי לה תבואי, מישואה סידר לי אותה, אחד מושחט _____

הוא ארגן לי אותה. " (ע' 38 ש' 1, ש' 5-8).

135. הבן השיב שביכולתו לפעול כרצונו כי יש לו יפוי כוח נטריוני מהוריו (ע' 36 ש' 17, ע' 38 ש' 32,

ע' 41 ש' 29, ע' 42 ש' 18-21) לכן גם לא היה צריך לשתף פעולה עם הקרן לטיפול בחסויים,

הוא מחליט. (ע' 46 ש' 20-22).

136. הוא אמר לעוה"ד לטפל גם בהעברת הבית מהאם – אליו ולבת שלו, במתנה, באמצעות יפוי

הכח שהיה לו :

"ש. ז"א מה שאתה אומר זה שאתם רציתם להבטיח בגלל שהיה לך יפוי כוח רצית

שהרכוש יעבור אליך או לבת שלך _____ ?

ת. כן לבת שלי. ו-נו. מישאו יכול לשנות את זה? בית המשפט לא יכול לשנות את

זה ...

(...)

ש. ביקשת לטפל בעוד משהו?

ת. כן. ביקשתי ממנה שתעבירי את הבתים אלי ואת כל הרכוש אלי, כי לי יש יפוי

כוח."

(ע' 41 ש' 28-29, ע' 42 ש' 15-18).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 י"ש. המתנה נחתמה יומיים אחרי הצוואה ואני שואל אותך האם ביקשת מהעו"ד
2 להכין את זה לפני החתימה על הצוואה או רק אחרי הצוואה?
3 ת. הציעו לי את זה החברה. אני לא זוכר את זה בדיוק...
4 ש. אתה ביקשת מעו"ד לעשות את הפעולות שהרכוש יעבור לבת שלך?
5 ת. כן. משרד הבטחון לא העביר את הכספים להורים שלי.
6 ש. אמרת שביקשת מעו"ד לעשות את הפעולות הנדרשות כדי שהרכוש של אמא
7 יעבור לבת?
8 ת. כן. נכון.
9 ש. ולכן ביקשת ממנה להכין את הצוואה וגם את המתנה?
10 ת. כן."
11 (ע' 42 ש' 30 - ע' 43 ש' 5).
12

13 137. הוא מסר לעו"ד את הפרטים על הרכוש בצוואה :
14 ש. שהעברת לעו"ד את כל הנתונים לעריכת הצוואה אתה העברת יחד עם הבת
15 שלך?
16 ת. ____ לא יודעת כלום, הייתה בת 16, 15 לא יודע באיזה גיל היתה.
17 ש. ... מאיפה לקחת את כל הנתונים, ת.ז. , גוש, חלקה?
18 ת. זה רשום בעירייה, בטאבו אפשר לבדוק את כל הדברים..."
19 (ע' 44 ש' 12-6).
20

21 138. כמו כן השיב כי הוא שילם לעו"ד על עריכת הצוואה ויתר ההליכים.
22 "אתה ביקשת מעו"ד שתעביר אליך את הרכוש?
23 ת. כן. גם את הבית שלי
24 ש. שילמת לה כסף?
25 ת. שילמתי לה. עשו קומבינה, אמרתי ל ____ אני לא מביא אותה לפה. (...)
26 ש. יש קבלות ששילמת כסף?
27 ת. היו לי קבלות. בו תראה מה יש לי בבית. אני מאמין שלא הביאה לי קבלות."
28 (ע' 50 ש' 20-8).
29

וכן אישר שיש לו סכסוך כספי עם העד לצוואה שתבע אותו (ע' 47-48).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

139. טענת הנכדה בסיכומים (ס' 81), כי אביה היה 'מבולבל' בעדותו ואינו זוכר להפריד בין השלבים השונים של עריכת הצוואה, ולא בין הצוואה למתנה, נדחת. עדות הבן היתה ברורה, וגם כאשר ענה בציניות לשאלה, הבין את פשרה היטב.
140. **הנכדה, מבקשת הקיום**, העידה גם היא שעשתה כל מה שאביה אמר לה, לרבות הרחקת בני משפחה נוספים ובידוד סבתה.
141. כפי שכתב פקיד הסעד בתסקיר, וכך העיד:
- "אני התרשמתי ש _____ גם אם רצתה לאשר את ביקורה של האחות לא יכלה לעשות את זה בניגוד לדעת אביה _____".
- (פרוטוקול 2.2.20 ע' 130 ש' 34-33).
142. הקרן לטיפול בחסויים דיווחה על כך:
- "כיום אך ורק ל _____ יש גישה לאימו מאחר והוא לא נותן לאף אחת מהאחיות להתקרב אליה... _____ בתו של _____ משגיחה על החסויה, היא כנראה גם ישנה איתה בלילות". (דיווח מיום 8.11.2009, מוצג מתנגדות/2).
143. הנכדה השיבה בעדותה שגרה בבית המנוחה במועד חתימת הצוואה, ונכחה בבית, אך כשהגיעה עורכת הדין נכנסה לחדר אחר.
- "ש. מה היה סדר הגעת האנשים הביתה
- ת. אני כבר הייתה בבית של סבתא איפה שאני חייתי בעצם למיטב זכרוני היתה דפיקה בדלת נכנסה עו"ד _____ עם _____ ראתה אותי שאמרה לי שאני לא יכולה להיות במעמד מיד הלכתי לחדש וסגרתי את הדלת ומאז לא יודעת מה קרה
- ש. ואבא שלך איפה היה?
- ת. אני לא זוכרת שאבא שלי היה במעמד".
- (2.2.20 ע' 132 ש' 34-30).
- כשנשאלה על כך שוב השיבה כי היא הייתה בבית, אך נכנסה לחדר:
- "אני הבנתי שהולכים לדבר על ההורשה בשבילי" (ע' 135 ש' 17-11).
- כך גם השיבה שסבתה אמרה לה שמתכוונת לערוך "צוואה וגם מתנה" (ע' 134 ש' 19-18).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

144. הנכדה השיבה כי לא נהגה כאביה :

"ת. נכון. אני לא נהגתי כמו אבא שלי... אתה מנסה לנגן על אבא שלי ולכפוף אותו
איתי ביחד אבל זה לא נכון". (ע' 137 ש' 21-23).

145. לא נסתר כי הנכדה טיפלה היטב ובמסירות במנוחה. נציגת הקרן העידה כך :

"ההתרשמות שלי מהטיפול של הנכדה _____ היה מסור מופתי ללא דופי" (ע' 69 ש'
5-6) וכן : "עם הזמן למדתי ש _____ היא באמת מסורה" (ע' 72 ש' 2-3).

ברם בה בעת, דיווחה הנציגה בזמן אמת כי - האם "מושפעת ומכוונת ע"י בנה ונכדתה" (דיווח
9.5.10), והוסיפה בדיווח נוסף כי הנכדה מטפלת במסירות אלא שאביה הוא שמשפיע עליה
ולא נותנת להם להכנס לבית האם :

"הנכדה בסך הכל עושה רושם מאוד טוב. היא מטפלת בסבתא באופן שנראה מסור
וקבוע. היא בתו של _____, _____ הוא איש לא פשוט והוא משפיע מאוד על
הבת שלו. לא הצלחתי להיכנס לביתה של החסויה, דיברתי איתה מספר פעמים
בטלפון, היא אמרה שהיא לא מוכנה שאדם זר יכנס לבית שלה, שאנחנו עושים לה
עוול ונזק גם הנכדה אומרת לנו אותו הדבר". (דיווח 5.7.2010).

146. עדי המשיבה שהגיעו להעיד, נשאלו על האירועים.

חברת ילדות (_____) נשאלה האם יודעת על הצוואה, על המתנה, על האירועים משנת
2007, והשיבה בשלילה (2.2.20, ע' 118-119). לא דיברה עם הסבתא, ואינה זוכרת מפגשים.

קרובת משפחה (_____) שהעידה שראתה את המנוחה מדי פעם עם הנכדה, השיבה שלא
ראתה מפגש בין הסבתא לבנות שלה, וכן שלא ידעה מדוע הגיעה משטרה לביתה (2.2.20 ע'
119-120) אף שגרה קרוב.

הגב' _____ (קרובת משפחה) העידה שהייתה בקשר עם המנוחה, ראתה אותה מדי פעם,
לא הייתה נוכחת במפגש בין המנוחה לבנותיה. (ע' 121-122).

בסרטון וידאו שהוצג, בו נצפתה המנוחה באירוע של הנכדה כעבור שנים (נמסר כי הייתה זו
חינה) לא שמעו מה אומרת, אכן הזיזה את הראש.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 י"ש. תאשר לי חוץ מאותה תנועה בראש, מה שראינו בסרט מתחילתו ועד סופו חוץ
2 מתנועה בראש היא לא הוציאה אף מילה, מאשר?
3 ת. מאשר."
4 (העד _____, ע' 143 ש' 29-31).

5
6 אלא שאין בכך כדי למעט משהוכח במסגרת ההליך - ההשפעה לה הייתה נתונה המנוחה,
7 ומכך שבודדה מהעולם, גם באמצעות טיפול זה, שאף שהיה מסור, היה בלעדי ולא איפשר
8 לאחרים מעורבות קשר או קירבה אלא ביסס תלות.

9 147. כך גם נדחית הטענה כי בגין העבודה בקיוסק של הבת _____, הייתה בקשר רציף עם האם
10 (תמונות המשיבה, מוצג משיבה/12) והדבר איפשר לה כניסה חופשית לביתה. שהרי הובא כי
11 הדבר נמנע ממנה, הן בהליכים משפטיים שנוהלו בזמן אמת והן עת הבנות מודרו והורחקו
12 מאימן, כעולה מהעדויות.

13
14 148. האם הונחה סיבה משכנעת לשלילת הרכוש מהילדים? טענת הנכדה, כי המנוחה התנכרה
15 לבת _____ לאחר שהפכה את הקיוסק למקום הימורים וצברה חובות לרשויות המס
16 (נספחים 20-37 לתצהיר, מרביתם ע"ש האב המנוח ולא ע"ש המתנגדת, חלקם בעניינם
17 שונים), אין בה כדי להסביר את ההתנכרות לבנות הנוספות, שלא הובאה לה עילה מוכחת.

הלכת החוטים השזורים

18
19
20
21
22 149. נקבע בפסיקה כי לעיתים יחסי הגומלין בין העילות השונות, שיכול ולא היו עומדות באופן
23 עצמאי, ישזרו יחדיו לרובד חזק ויבססו את מסקנת בית המשפט.

24
25 "משהעמיד המחוקק בראש מעיינו את קיום רצונו האמיתי, העצמאי והחופשי של
26 המצווה, אין די לטעמי, בבחינת התקיימותה של כל אחד מהעילות לפסילת צוואה,
27 במקרה העומד להכרעה. הן אינן עומדות בבדידותן וקיימים ביניהם יחסי גומלין
28 באופן שהאחת משליכה על רעותה."
29 (עמ"ש 45610-09-12 צ.ג.א. נ' ג.ג.א. ש' שוחט, (19.5.14)).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

150. כך נקבע בבית המשפט העליון :

1
2
3 "חוטים שונים של עילות שונות – הגם שלא היה בכוחם לבסס עילה עצמאית –
4 יכולים להישזר יחד לרבדים המחזקים ומבססים את מסקנת בית המשפט המחוזי.
5 ההשפעה הבלתי הוגנת העולה עד כדי שלילת הבחירה החופשית של המצווה הינה
6 מבחן דינאמי ורחב כקשת החיים. בית המשפט המחוזי נעזר בחוטם השונים כדי
7 להגיע לראייה כוללת המשקפת את מלוא התמונה."
8 (בע"מ 4459/14 פלונית נ' פלוני (6.5.15)).
9

10 151. בנסיבות אלה, בהן הוכח כי המנוחה הייתה מצוייה בתלות ברורה בן ובנכדה, טיפולית
11 נפשית וכלכלית, מודרה מבני משפחה נוספים, הכניסה והיציאה מביתה נשלטו ע"י הבן
12 והנכדה - לרבות באמצעות מפתח מנעול ומצלמות - ולא היה יוצא ובא מבלי אישורם, בצירוף
13 עדות העד לצוואה שהפעולות לעריכתה נעשו ביוזמת ובמעורבות הבן באמצעותו, ביחד עם
14 מסקנת חוות דעת המומחית כי במצב של תלות ובידוד מהסובב הייתה יכולה להיות מושפעת,
15 ובצירוף העולה מהליך האפוטרופסות שנוהל בסמוך לעריכת הצוואה – כל אלה ביחד מביאים
16 למסקנה שצוואת המנוחה איננה פרי רצונה החופשי אלא תוצאתה של השפעה בלתי הוגנת,
17 המביאה לפסילתה.
18

19 152. אין מדובר במקרה פשוט, ולא בלי התלבטות ובחינת הראיות לעומקן נקבעה התוצאה.
20 ברם ניסיון הנכדה להרחיק עצמה מכל שאירע באותה תקופה, אינו מתיישב עם הראיות
21 שהובאו, עת נמצא כי הנכדה הייתה מודעת לכך שמרחיקה בפועל את המנוחה מבנותיה.
22 הנכדה פעלה וסייעה לניתוק המנוחה מהסובבים אותה, ביחד עם הבן (אבי הנכדה). ניתוק
23 האם המנוחה והשליטה בה ובעולמה שהצטמצם, נערכו באמצעות הנכדה. התלות בה הביאה
24 עד כדי הדרת הבנות והתנכרות להן, ונישול יתר ילדיה מעיזבונה (לרבות חלקם בעיזבון האב
25 המנוח).
26

27 153. ממכלול הראיות שהובאו עלתה תמונה למעורבות הבן, ובאמצעות הנכדה, שהביאה בפועל
28 לניתוק המנוחה מבנותיה הנוספות, מעורבות שהלכה וגברה, עד כי במסגרת תיק
29 האפוטרופסות שנפתח בעניינה של המנוחה בשנים אלה, לא ניתן היה לברר לאשורו את
30 מצבה, עד כי נדרש בית המשפט שם, להגיע לביקור בביתה בסיוע ליווי משטרת.
31
32

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

154. המנוחה הייתה תלויה תלות ברורה מוחשית ומוכחת בבן ובנכדה, ונותקה מיתר בני המשפחה. הבן והנכדה היו השולטים והמביאים בכניסה לבית המנוחה. עד כמה עמוקה הייתה השליטה ניתן היה להיווכח מעדות אלמנת הבן הנוסף שחלה ונפטרה.

155. נדחית טענת הנכדה, שהעובדה שהבן הנוסף שחלה הובא במחלתו לבית ההורים מוכיחה שהאם לא הייתה מבודדת מבני המשפחה. זאת נוכח תוכן עדותה של אלמנתו שנמנע ממנה להכנס לבית, וכאשר הובא כי לא היה במצבו הבריאותי כדי לחזק את האם.

156. נדחית גם טענתה, כי בכך שהוכח שהבנות העלו חלק מהטענות המועלות היום עוד בתקופה דאז, יש כדי לדחות התנגדותן היום, שכן ידעו זאת כבר אז ויכלו לפעול. נהפוך הוא, עולה מכך שהטענות הובעו בזמן אמת, ואכן גם מונה אפוטרופוס חיצוני לאם. אין בכך להביא לדחייתן.

157. במאמר חדש פורט כיצד תופעת 'ניכור לעת זקנה', עת אחד הילדים פועל להרחקה ניכור והדרה של ילדים נוספים, יכולה להביא לאחר פטירה להוכחת טענת השפעה בלתי הוגנת בעת עריכת הצוואה.

תופעה זו ניתנת לזיהוי עוד בעת ההורה המבוגר בחיים, ומביאה, לעיתים, לכך שהילדים הנוספים פונים בצר להם לבית המשפט למנות להורה אפוטרופוס בכדי להפסיק את הפגיעה בקשר.

"מקרים בהם יורש פוטנציאלי של הזקן מבחין בהשתלטות של גורם שלישי על הזקן ובפגיעה בקשר שבין אותו יורש פוטנציאלי ובין הזקן. באותם מקרים בדרך כלל היורש הפוטנציאלי פונה לבית המשפט בצר לו ומבקש להשתמש בכלי המשפטי היחיד שנותן לו והוא למנות לאותו זקן אפוטרופוס."

(ענת ליפשיץ "ניכור לעת זקנה כהשפעה בלתי הוגנת בעקבות הלכת החוטים השזורים", הארת דין, יד (תש"ף) 49).

(ראה גם: ת"ע (ת"א) 17-10-40917 ש.א. נ' ד.ג.ש (21.9.20)).

158. מחקר אודות מאפייני סכסוכי ירושות בישראל, הראה כי כ- 30% מהם מנוהלים במקרה בו כל הצדדים משתייכים לאותה משפחה גרעינית, כדוגמת אחים הנאבקים על עיזבון ההורה עקב חלוקה בלתי שווה של העיזבון או נישול מי מהם. (דפנה הקר, **מאפייניהם של סכסוכי ירושות בישראל – ממצאי מחקר אמפירי**, הון משפחתי א 79, בע' 89, (2015)).

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

159. אכן הוכח שהנכדה המשיכה וטיפלה במנוחה שנים לאחר עריכת הצוואה.
אלא שבית המשפט איננו בוחן את תוצאת הוראות הצוואה ומי הזוכה בה, בבחינת חלוקת
'גמולי' אף לא כ'ענישה' על מעשיו לאורך חיי המנוחה. כי אם בוחן את רצונה של המנוחה, בעת
עריכת הצוואה - האם היה זה רצונה החופשי והבלתי תלוי, או שמא תוצאתה של השפעה
בלתי הוגנת אשר פגמה ברצון חופשי זה והביאה לשלילתו.
160. הנכדה טענה כי בגיל 16 כבר עברה לגור עם המנוחה, ובסיכומים טענה כלפי אביה כי:
"אף אב נורמאלי ואוהב לא היה גורם לבתו להרוס את נעוריה ולהפוך למעמד של שפחה חינם
אין כסף 10 שנים" (ס' 71 לסיכומיה).
אלא שאין בכך כדי למעט ממערכות היחסים שנגלו בתקופת עריכת הצוואה. אין בהמשך
הטיפול במנוחה לאחר עריכת הצוואה - ולטענת הבנות בשמירה הצמודה שהופעלה עליה
שנים כדי למנוע שינוי הצוואה או קירבה אליה - כדי להביא לשינוי התוצאה כי במועד עריכת
הצוואה התקיימה השפעה בלתי הוגנת על המנוחה.
161. אשר לטענת המשיבה כי המנוחה הביעה את רצונה בבית המשפט, במסגרת ההליך לצו הגנה
שפתחה כנגד הבת, הובאה לעיל מסקנת בית משפט השלום שדן בצו וביטלו.
162. לא נעלמה מעיני טענה נוספת של המשיבה, כי המתנגדות שתקו בשנים ההן אף שידעו אודות
שיוך הרכוש, תוך ש'נהנו' בפועל מכך שהיו פטורות כביכול מחובת כיבוד אם (ס' 32
לסיכומיה) והזניחו אותה. אלא שלא ניתן לקבל את הטענה, נוכח כל שפורט. שכן הוכח
שהקשר הקרוב עם האם נמנע מהבנות, לא הוכחה הנאה כלשהי מכך.
163. לאחר בחינת המסכת העובדתית והראייתית הנרחבת, כפי שעלתה במסגרת הליך ההוכחות,
לרבות זו הפרושה בתיק האפוטרופסות שנוהל בעת ההיא בעניין המנוחה, עולה כי המשקל
המצטבר של כלל הראיות והנסיבות – מעלה שהוכחה השפעה בלתי הוגנת על המנוחה, והעדר
רצון חופשי.
164. **טענת פגם צורני** - לטענת המתנגדות, בסיפת הסיכומים, לא נכתב כי הצוואה הוקראה
למנוחה ומשכך מהווה הדבר פגם צורני, שממילא מעביר את נטל ההוכחה למבקש את קיומה.
אין חולק כי המנוחה לא ידעה קרוא וכתוב (ראה לעיל, עדות הבנות, ומכתב שחרור משיקום),
לא נכתב כי הצוואה הוקראה לה, מאידך העידה עוה"ד שהוקראה לה.
הוראת ס' 20 לחוק הירושה אינה דורשת, כדרישה צורנית, לציין על פני הצוואה כי הוקראה
בפני המצווה או שנקראה על ידו.

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 15-09-26634 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-09-26083 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 ערכה של הטענה יבחן במסגרת השאלה העובדתית האם המנוח הבין את הצוואה ואת תוכנה.
2 (ע"א 538/82 נצראל נ' רג'ואן, לז' (2) 722 (1983)), בהתאם יכול ויקבע כי הדבר נחוץ עת מדובר
3 במי שאינו יודע קרוא וכתוב. (ע"א 2119/94 לנדאו נ' וין, מט' (2) 77, ש' קדמי (1995)).
4
5 לכאורה גם בטענה זו יש כדי לשקול העברת הנטל למבקשת הקיום, ביחד עם העברת הנטל
6 בדבר אי קיומה של השפעה בלתי הוגנת נוכח כל שפורט בהרחבה לעיל.
7
8 ברם במקרה כאן, נקבע שגם אילו לא עבר הנטל, נמצא כי הוכחה טענת השפעה בלתי הוגנת.
9
10 165. אשר לצוואה קודמת משנת 1998 - בקשה לקיימה הוגשה רק ערב סיום ההוכחות כאן, וההליך עוכב עד הכרעה כאן (החלטה 30.6.20, 53036-05-20). לעניין זה מתקבלת טענת
11 המשיבה כי אין לדון בה כאן, אלא במסגרת הליך החדש שנפתח (לרבות הטענות בעניינה
12 אם הדדית, אם ניתן היה לשנותה ועוד) ונוכח ההתנגדות שהוגשה.
13
14
15
16 166. לסיכום, במכלול כל שפורט לעיל, נקבע כי הצוואה הינה פרי השפעה בלתי הוגנת על האם
17 המנוחה, פרי שליטה ותלות בבן ובנכדה.
18
19 הדבר עלה הן מהראיות הישירות שהוגשו, מההליכים המשפטיים שנוהלו בעבר (תיק
20 האפוטרופסות, לרבות דיווחים של הגורמים שבאו עימה במגע, פקיד הסעד, והקרן שמונתה
21 כאפוטרופוס), לרבות שליטה בכניסה וביציאה מבית המנוחה באמצעות מפתח מנעול
22 ומצלמות, הצורך באישור על מנת להיכנס, וניתוק מהבנות. והן מהראיות הנסיבתיות,
23 מערכות היחסים שהובאו, נסיבות עריכת הצוואה לאור העדויות לרבות יוזמה ומעורבות הבן,
24 ביחד עם מסקנת חוות דעת המומחית כי במצב של תלות ובידוד מהסובב ניתן היה להשפיע
25 על המנוחה.
26
27 אף שחלקן של הראיות והנסיבות, לו יעמדו ברשות עצמן, לא בהכרח יביאו למסקנה זו, הרי
28 שבבחינת כולן יחדיו, הרי שבהתאם להלכת 'החוטאים השזורים' – בהצטרף יחד הן מעלות
29 קיומה של השפעה בלתי הוגנת על האם. משכך הוכח שהצוואה איננה משקפת את רצונה
30 החופשי של המנוחה כי אם תוצאה של השפעה בלתי הוגנת אשר מביאה לקבלת ההתנגדות
31 לקיום הצוואה.
32
33
34

בית משפט לענייני משפחה בפתח תקווה

ת"ע 26634-09-15 פלונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 26083-09-15 פלונית נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

סיכום

167. אשר על כן ונוכח כל שפורט לעיל, נקבע כי ההתנגדות לצו קיום הצוואה - מתקבלת.
הבקשה לצו קיום צוואה – נדחית.

168. המשיבה (מבקשת הקיום) תישא בהוצאות המתנגדות ובשכ"ט עו"ד בסך 50,000 ₪.
סכום שלא ישולם ישא הפרשי הצמדה וריבית עד למועד הפרעון בפועל.

הוצאות שכ"ט מומחה בית המשפט יחולו על המתנגדות במלואן.

169. המזכירות תשלח פסק הדין לצדדים.

ניתן לפרסום ללא שמות וללא פרטים מזהים של הצדדים.

ניתן היום, כ"ב ניסן תשפ"א, 04 אפריל 2021, בהעדר הצדדים.

אילת גולן – תבורי, שופטת.